

AALBORG UNIVERSITET

Forside

Eksamensopgave Bachelor

Semester:	7. semester
Modul:	13
Gruppenr.:	47
Antal anslag:	119.990
Titel:	Boligcentreret samarbejde på forsorgshjem
Engelsk titel:	Housing-centered cooperation in a reception center
Dato:	5. januar 2023
Vejleder:	Jeppe Fuglsang Larsen

Navn:	Sisse Dige Pedersen		
Studienr.	20195245		
Studentmail	Sdpe19@student.aau.dk		

Forord

Dette bachelorprojekt er udarbejdet af én studerende på Socialrådgiveruddannelsen på Aalborg Universitet. Bachelorprojektet er eksekveret som følge af det afsluttende uddannelsesforløb på syvende semester og foreligger uredigeret og ukommenteret hos uddannelsesinstitutionen, hvorfor bachelorprojektet ikke er et udtryk for deres synspunkter.

Der rettes en særlig tak til de informanter, der har deltaget og bidraget til udformningen af bachelorprojektet. Jeg har udarbejdet dette bachelorprojekt med stor fornøjelse, og jeg har lært meget, der er til stor gavn for mig som kommende socialrådgiver. Jeg håber endvidere, at projektet kan bidrage til debat på hjemløseområdet.

English abstract

The purpose of this bachelor project is to shed light on how the complex issues of the homeless affect the housing-centered collaboration that is executed at the reception's centers based on the Housing First approach, which was implemented through the Homeless Strategy in 2008. Based on my own practical experience from reception centers, I have used hermeneutics as a scientific theoretical method, as this method can accommodate how my own preconceptions and prejudices can be brought into play in my investigative work. Therefore, I have also had an abductive approach to the investigation and along the way found myself somewhere between theory and empiricism. The study is qualitatively based and has provided 4 interviews divided between 3 residents and 1 social worker with the overall purpose of gaining insight into what kind of problems at both micro and meso level play out in the field with Housing First in front. The empirical data has primarily been analyzed and interpreted using selected parts of Pierre Bourdieu and Erving Goffman's theories as well as various theories of power that are rooted in the field and affect the relationship between citizen and social worker. The study has predominantly shown that citizens' other social problems make it difficult for them to cooperate on their housing situation and therefore also inculcate the social worker's scope for action in accordance with the core task. For example, it may be rooted in the fact that citizens are often both abusive and mentally ill and thus are not able to prioritize their housing situation, which can manifest itself through the citizen's tendency to isolation or canceled meetings. This results in postponement of case processing both internally between the citizen and the citizen's contact person in the institution, but also in relation to the citizen's obligations in an authority perspective.

At the end of the project, I have discussed the new political agreement that was reached in the area of homelessness in 2021 and which will become law in January 2023, with a special focus on the change that will be in the future in the reimbursement to section 110-housing facilities, and by extension how I believe that a stronger financial incentive in the housing effort in the future can help to exacerbate the challenges in practice, that have already been identified. In a summary conclusion, I have reflected on and indicated options for action that, at political level, may give rise to a rethink of efforts with a view to organizing them so that they capture the overall target group in care homes and not only benefit the citizens who have the most resources.

Indledning	6
Problemfelt	7
Problemformulering	8
<i>Problemformuleringens relevans</i>	9
<i>Begrebsafklaring</i>	10
<i>Hjemløshed</i>	10
<i>Sociale problemer</i>	10
<i>Afgrænsning</i>	10
Videnskabsteoretisk tilgang	12
Metodologi	12
<i>Kvalitativ metode</i>	13
<i>Hermeneutik og forskningsstrategisk tilgang</i>	13
<i>Forforståelser</i>	15
<i>Autoetnografi og Johari-vinduet</i>	16
<i>Informanter og opbygning af interviewguides</i>	17
<i>Forberedelse og udvælgelse af informanter</i>	19
<i>Interviewenes forløb</i>	21
<i>Etiske overvejelser</i>	23
<i>Mulige fejlkilder i indsamling af empiri</i>	25
Analysestrategi	26
<i>Transskription</i>	26
<i>Databehandling og kodning</i>	27
Teori	28
<i>Problemstillingens niveauer</i>	28
<i>Redegørelse for udvalgt teori</i>	29
Analyse	31
<i>Præsentation af de fire informanter</i>	31
<i>Borgernes sociale problemer</i>	33

AALBORG UNIVERSITET

<i>Boligcentreret samarbejde med borgeren og Housing First som indsats .....</i>	<i>37</i>
<i>Samarbejdet med myndighed på forsorgshjem.....</i>	<i>42</i>
Diskussion	46
Konklusion og anvisning af handlemuligheder.....	48
Litteraturliste.....	50

Indledning

Min interesse for emnevalg til bachelorprojektet er opstået på baggrund af de problemstillinger, jeg har mødt i praksis på et forsorghjem. Derfor er det særligt min praksiserfaring, der har givet anledning til undren og skabt nysgerrighed for, hvordan en undersøgelse på dette område kan bane vej for nye forståelser i det sociale arbejde. Det centrale ved hjemløseproblematikken er, at det som socialt problem sjældent står alene, da fænomenet ikke kun handler om at være boligløs, men også om problemstillinger, der kan vanskeliggøre muligheden for at skaffe en bolig eller opholde sig i en. Det drejer sig i særdeleshed om *misbrug, psykisk sygdom, dårlig økonomi, kriminalitet, manglende socialt netværk, rodløshed og ringe arbejdsmarkedstilknytning* (Thomsen, Jensen & Lidholm, 2016:277). Dette er problemstillinger der skal forstås og håndteres i overensstemmelse med kerneopgaven, hvor en udredning af borgerens ressourcer og begrænsninger effektueres med henblik på at afklare borgerens kommende boligsituation (Socialstyrelsen, 2019:17). Borgerens andre sociale problemer udover hjemløshed vil komme til udtryk gennem eksempelvis borgernes adfærd, behov og evner, når det kommer til at indgå i det boligcentrerede samarbejde, der eksekveres på forsorghjemene med afsæt i Servicelovens § 110 (Herefter SEL). Et båndspænd for hjemløse er, at borgerens behandling og sagsbehandling ikke nødvendigvis er tilrettelagt ud fra hensynet til borgerens komplekse problemstillinger, og at udsigten for store dele af målgruppen, der tager ophold på forsorghjem, derfor kan blive lange og komplicerede forløb. Borgernes andre sociale problemer i kombination med hovedværktøjet Housing First, giver anledning til at undersøge, hvorledes målgruppen i realiteten evner at indgå i et udelukkende boligcentreret samarbejde, og om denne snævre og reduktive indsats udlever sit fulde potentiale. Det er interessant, i hvilket omfang målgruppens mangel på ressourcer kan skabe udfordringer med at etablere permanente boligløsninger tidligt i forløbet. Det må derfor være aktuelt at undersøge, hvordan Housing First tilgangen opleves af og indvirker på de hjemløse på forsorghjem og supplerende om praktikere på forsorghjem anser denne for at være en realiserbar metode i bekæmpelsen af borgerens hjemløshed. Endeligt rejser definitionen af indsatsen spørgsmål ved, hvordan et boligcentreret fokus generelt kan få betydning for hjemløshedens interpretation og dens operationalisering i det sociale arbejde (Müller, 2022:98-99).

Problemfelt

Med det udnævnte formål at nedbringe hjemløsheden i Danmark, blev det politiske tiltag Hjemløsestrategien skabt som følge i satspuljeforhandlingerne, som partierne indledte i 2008, og som skulle vise sig at blive et flerårigt projekt løbende fra 2009 til 2013 (Rambøll & Udenrigs- og Socialministeriet, 2009:1). Hjemløshedsstrategiens tilblivelse opstod ud fra et stærkt ønske om at udvikle og forbedre hjemløseområdet på baggrund af en mere evidensbaseret praksis. Det bærende princip i strategien blev Housing First, hvis formål var og er at nedbringe antallet af hjemløse (Rambøll & Udenrigs- og Socialministeriet, 2009:4-7). Housing First tilgangen tilbyder en helhedsorienteret indsats til hjemløse, der er belastet af misbrug og psykisk sygdom eller som lider under andre psykosociale vanskeligheder. Kernen i Housing First tilgangen betoner vigtigheden af, at en permanent boligløsning kan fastlægges tidligt i forløbet, således der skabes mulighed for at forbedre den hjemløses livskvalitet og skabe stabilitet i dennes tilværelse. Dette skal efterfølges af intensiv bostøtte ud fra de specialiserede bostøttemetoder Assertive Community Treatment (ACT), Critical Time Intervention (CTI) og Intensive Case Management (ICM), der har til formål at imødekomme borgerens støttebehov i egen bolig, således der skabes grobund for en fastholdelse heraf (Rambøll, SFI, 2013:23-26). Der stilles altså ikke krav om, at borgeren skal være boligparat, også kaldet Housing Ready, men nærmere at en hurtig stabilisering af borgeren boligsituation vil være en forudsætning for at kunne arbejde med andre forhold såsom psykisk sygdom og misbrug (Socialstyrelsen, 2014:4). Desuden er samarbejdet om bolig og støttetilbuddet uafhængige af hinanden, hvilket betyder, at borgeren skal samarbejde om at komme i egen, selvstændig bolig, men eksempelvis kan fravælge støttetilbud efterfølgende (Socialstyrelsen, 2014:6). Selv om der blev tilført hjemløseområdet mange ressourcer i forlængelse af Hjemløsestrategien i 2008, må man konstatere, at omfanget af hjemløshed steg på tværs af alle hjemløsesituationer under projektets varighed. Når der kastes et blik på antallet af hjemløse alene i 2007 og 2013, kan der ifølge optællinger fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (Herefter Vive) fastslås en stigning i hjemløse på i alt 657 personer (Vive, 2007:10; Vive, 2013:32).

Vive har i januar 2022 tilvejebragt og kortlagt en ny hjemløsetælling (Vive, 2022). I rapporten fremgår det, at forsorgshjem udgør 47% af alle registrerede borgere i hjemløshed, hvorfor det er den mest udbredte hjemløshedssituation. Hjemløsetællingen dokumenterer, at der generelt er sket en

stigning i antallet, der tager ophold på forsorghjem fra 2.290 personer i 2019 til 2.736 personer i 2022 og er altså en stigning på 446 personer. Det fremgår endvidere, at målgruppens forsørgelsesgrundlag primært udgør kontanthjælp og førtidspension på henholdsvis 60% og 19% (Vive, 2022:74). Derudover er problemer med misbrug og psykisk eller fysisk sygdom de mest overrepræsenterede sociale problemer, der ses i relation til hjemløshed. I hjemløsetællingen udtaler 71% på forsorghjem, at de har en fysisk sygdom, 60% udtaler at have en psykisk sygdom og 68% udtaler at have problemer med enten alkohol, hash, narkotika eller medicin (Vive, 2022:61-67). Der er selvsagt et mørketal, da der kan foreligge et erkendelsesaspekt hos målgruppen eller være uvished omkring, hvorvidt en borger er diagnosticeret med en sygdom eller ej. Borgerne tilskriver mest problemer med sygdom eller misbrug som årsagen til deres hjemløshed, men 21% angiver også, at årsagen til deres hjemløshedssituation er, at de er blevet sat ud af deres bolig, mens 22% angiver, at de mangler en egnet bolig eller lignende botilbud (Vive, 2022:81-82). Det er imidlertid ikke muligt at indhente viden om, hvor mange hjemløse der specifikt på forsorghjem modtager sociale indsatser i form af eksempelvis psykiatrisk behandling, misbrugsbehandling eller er skrevet op til egen bolig eller botilbud. På tværs af hjemløsesituationer er der mulighed for at få et indtryk af, i hvilket omfang hjemløse generelt modtager denne type indsatser. Det kan oplyses, at 21% modtager en psykiatrisk behandling, 8% modtager behandling for alkoholmisbrug og 17% for stofmisbrug. Endeligt er 27% skrevet op til egen bolig og 6% til et botilbud (Vive, 2022:88). Det må generelt udledes, at et relativt lavt antal af hjemløse modtager sociale indsatser, og eftersom forsorghjem er den mest udbredte hjemløsesituation, må det antages, at mange på forsorghjem ej heller er i relevant behandling eller har en boligløsning i sigte. Det har givet anledning til at reflektere over, hvordan vi ved at fremhæve de hjemløses egne fortællinger, kan opnå mere indsigt i, hvad det er for en virkelighed, der udspiller sig ude i forsorghjemsinstitutionerne, og som kan gøre mig klogere på mulighederne for at praktisere Housing First tilgangen.

Problemformulering

”Hvilken betydning har implementeringen af Housing First tilgangen for de hjemløses oplevelse af at bo på forsorghjem, og hvordan hænger tilgangen sammen med socialrådgiverens mulighed for at praktisere boligcentreret samarbejde med en målgruppe, der ofte har komplekse og sammensatte problemer?”

Problemformuleringens relevans

En undersøgelse fra 2017 viser, at over halvdelen af de forsorgshjem, der deltog i undersøgelsen oplever, at der er en uændret udvikling i antallet af gengangere på forsorgshjemene. Et uændret antal af gengangere kan vidne om, at elementer i Housing First tilgangen ikke fungerer hensigtsmæssigt, og at borgeren af en eller anden årsag ikke får den rette hjælp under deres første ophold (Socialpædagogerne, 2017:10). I mere end 10 år er der brugt flere millioner på Housing First strategier, og det er derfor tankevækkende, at antallet af hjemløse til stadighed er stigende. Det betyder naturligvis ikke, at Housing First strategierne er årsag til, at hjemløsheden stiger. Det må i virkeligheden antages, at denne hovedstrategi potentielt har været med til at holde hjemløsheden nede. Men eftersom Housing First har været et gennemgående værktøj i bekæmpelsen af hjemløshed, vil stigninger i sig selv skabe interesse for at undersøge strategien nærmere. Udfordringer med gengangere alene kan potentielt tilskrives den årsag, at det kan være vanskeligt at indordne sig de regler og krav, der stilles på forsorgshjem, hvor deres ophold ofte resulterer i udsmidning og dermed karantæne fra forsorgshjemmet (Stigaard, 2011:9). Når borgeren er lykkedes med at komme i egen bolig, oplever de hjemløse, at det svært at fastholde boligen på grund af økonomisk uansvarlighed, og fordi deres livsstil kan være til gene for deres naboer (Vive, 2018:23-24). Borgere der får bolig i områder, der er præget af det gamle hjemløse- og misbrugsmiljø vil opleve en øget risiko for ikke at kunne opretholde en ny tilværelse og modstå gamle fristelser. Derudover oplever hjemløse ofte overgangen fra forsorgshjem til egen bolig som ensom, og frygten for at blive det, vil ofte drive den hjemløse tilbage i et velkendt misbrugsmiljø (Stigaard, 2011:38-39). Efter erhvervelse af egen bolig må en fortsættelse af eller et tilbagefald i misbrug derfor betegnes som en risiko for at falde tilbage i hjemløshed, da misbrug og manglende tilpasningsevne må influere på borgerens mulighed for at fastholde boligen økonomisk som socialt. Udfordringen med gengangere på forsorgshjem kan være sigende for effekten af Housing First, og fordi det dybest set må være det, indsatsen i virkeligheden bestræber sig på at undgå. Problemformuleringens relevans må dog også alene henhøre til det generelle samarbejde på forsorgshjem, der har sit udgangspunkt i muligheden for i det hele taget at etablere permanente boligløsninger tidligt i forløbet og opnå et samarbejde med borgeren herom.

Begrebsafklaring

Hjemløshed

Hjemløshed favner bredt og medregner i den forbindelse både borgere, der ikke har egen bolig og borgere, der har en bolig. Socialstyrelsen differentierer i mellem to typer af hjemløse. Hjemløse defineres af Socialstyrelsen som værende ”... personer, som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige boalternativer, eller som bor midlertidigt og uden kontrakt hos slægtninge, venner eller bekendte. Som borgere i hjemløshed regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat” (Socialstyrelsen, 2022). Til sin modsætning kan hjemløse også være personer, der har egen bolig, men som af forskellige grunde i stedet tager ophold på eksempelvis gaden eller forsorgshjem og dermed karakteriseres som funktionelt hjemløse. Om funktionelt hjemløse skriver Socialstyrelsen: ”De har en bolig – men en bolig de i kortere eller længere perioder ikke magter at benytte” (Socialstyrelsen, 2022).

Sociale problemer

Når jeg skal forstå hvilken type af sociale problemer, hjemløseområdet omfatter, tager jeg afsæt i Krogstrups betegnelse ”Vilde problemer”. Kendetegnet for målgruppen af hjemløse er, at de ofte har komplekse og sammensatte problemstillinger, hvorfor denne forståelse med fordel kan anvendes. Vilde problemer betyder, at der skal komplekse interventioner til at løse de samme komplekse problemer i borgerens liv. Vilde problemer befinder sig i et gråzoneområde, hvor problemstillinger ikke har et ensidigt udgangspunkt, og der hersker derfor tvivl om, hvorfor problemet egentlig er opstået. Vilde problemer kan eksempelvis henhøre til mennesker, der er dobbeltdiagnosticerede, og som kræver en specialiseret indsats, hvor der ikke findes en definitiv løsning, og hvor denne vil variere efter borgerens unikke situation og problemkompleks (Haugensen, 2016:17-18).

Afgrænsning

Der findes imidlertid mange forskellige grupper af hjemløse, hvorfor Socialstyrelsens har anvist hvilke otte mulige hjemløshedssituationer, der på nuværende tidspunkt eksisterer. En sådan oversigtstabel fremgår også af Hjemløsetællingen fra 2022 og vil demonstreres nedenfor som figur 1.

Figur 1: Forskellige hjemløsesituationer

Hjemløshedssituation	Antal	Procent
Gaden	535	9
Natvarmestue	248	4
Herberg	2.736	47
Hotel	121	2
Familie/venner	1.152	20
Udslusning	98	2
Kriminalforsorg	49	1
Hospital	146	3
Andet	319	6
Uoplyst	385	7
I alt	5.789	100

(Vive, 2022:15)

Mit projekt vil tage afsæt i én hjemløsesituation, som er den målgruppe, der tager ophold på forsorghjem efter SEL § 110, der tilbyder: "[...] midlertidigt ophold i boformer til personer med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig, og som har behov for botilbud og for tilbud om aktiverende støtte, omsorg og efterfølgende hjælp". Geografisk vil min undersøgelse tage afsæt i ét udvalgt forsorghjem, hvor jeg på nuværende tidspunkt selv vikarierer. På dette forsorghjem eksisterer en anden bostøttefunktion, nemlig efterforsorg, som er en del af den efterfølgende hjælp der kan tilbydes efter SEL § 110 stk. 1 med henblik på at sikre en god overgang til egen bolig (Socialstyrelsen, 2020:27-28). Med det formål at tilstræbe en helhedsforståelse, er min undersøgelse ikke afgrænset på tværs af demografiske forhold såsom køn og alder. Når det drejer sig om forekomsten af fysisk sygdom, psykisk sygdom og afhængighed af rusmidler, har jeg ikke gjort mig nogle aktive fravalg, da jeg forskningsmæssigt ser en mulighed for at berige besvarelsen af min problemformulering. Imidlertid har jeg valgt at afgrænse målgruppen specifikt på nationalitet ved ikke at inddrage borgere med grønlandsk baggrund i min undersøgelse. Hos grønlændere forekommer mange af de samme sociale problemer, som vi ser ved andre danske grupper herunder hjemløshed samt arbejdsløshed, dårlig tilknytning til arbejdsmarkedet og misbrug. Fravælgelsen er baseret på, at der foreligger problemstillinger, der alene kan knyttes til denne målgruppe, og som mit projekt ikke

har til hensigt at belyse. Eksempelvis grønlænderes manglende indsigt i det danske systems indretning herunder kulturelle og sproglige barrierer, der har betydning for måden, hvor på de benytter sig af forsorgshjem (Baviskar, 2016:28).

Med udgangspunkt i borgerens komplekse og sammensatte problemstillinger, er jeg opmærksom på, at målgruppen, der ofte har dobbeltdiagnoser vil kræve en specialiseret indsats, som kan give anledning til at udfolde tværsektorielle problemstillinger som en begrænsning i praktiseringen af Housing First, eksempelvis samarbejdet psykiatri og misbrugscenter. Denne undersøgelse vil overvejende fokusere på at belyse de problemstillinger, der alene viser sig i feltet i institutionen mellem socialrådgivere og borgere, men kan undtagelsesvist belyse tværprofessionelle problemstillinger eksempelvis samarbejdet med borgerens myndighedsrådgiver i tilrettelæggelsen af borgerens boligindsats eller jobcenterets indflydelse på borgerens situation.

Videnskabsteoretisk tilgang

Videnskabsteori handler om, hvordan man aktivt tager stilling til og navigerer i den mængde viden, man tilegner sig og møder i det sociale arbejdes praksis. Med et videnskabeligt afsæt kan jeg som undersøger i større grad blive bevidst om og kende forudsætningerne for vidensproduktion, og hvordan denne begrundes og omsættes i praksis. Videnskabsteorien bygger på et ontologisk og epistemologisk fundament, der indebærer, at jeg undersøger beskaffenheden i et udsnit af en given virkelighed samt synet på denne. Derfor danner videnskabsteorien rammen om undersøgelsen samtidigt med at denne bidrager til gennemsigtighed og ekspliciterer viden, der ellers kunne være forblevet underforstået eller ubevidst (Lysen & Christensen, 2021:20-22).

Metodologi

Metode bidrager til at afklare tilrettelæggelsen af bachelorprojektets undersøgelse og anvendes således i projektet som et systematisk redskab til at hjælpe med at fremskaffe det empiriske materiale. Materialet er en forudsætning for at kunne indfange den nødvendige viden, således materialet kan danne basis for udarbejdelsen af en analyse. Dernæst udføres undersøgelsen på baggrund af et udvalgt videnskabsfilosofisk grundlag (Ingemann, Kjeldsen, Nørup & Rasmussen, 2019:47-49).

Kvalitativ metode

I indsamlingen af empiri vil jeg anvende den kvalitative metode, som hjælper med at skabe faglig viden inden for et givent genstandsfelt. Genstandsfeltet befinder sig i en kontekstuel sammenhæng, hvor jeg som forsker reducerer mit synsfelt til en udvalgt del af den sociale verden (Ingemann et al, 2019:33). I den kvalitative metode har sproget en central betydning, da sproget påvirker vores syn på mennesker og samfund, herunder hvordan vi agerer og handler alene og i interaktion med andre. Her udgør begrebet *mening* en grundlæggende hjørnesteen, hvor undersøgeren gennem indlevelse kan finde mening i menneskets tænkemåde (Ingemann et al, 2019:43-45). Dette er således et udtryk for et idealistisk videnskabsfilosofisk synspunkt, hvor det anerkendes, at mennesker har forestillinger og ideer om sig selv og omverden, og derfor handler ud fra, hvad der giver *mening* for dem (Ingemann et al, 2019:38). Metoden er tillige kendetegnet ved, at et mindre antal af informanter udvælges, hvorved der er mulighed for at gå i dybden med det, der optager dem (Ingemann et al, 2019:150-151). Her er det min opgave som undersøger at belyse, hvordan informanternes livsverden ser ud, og hvordan de selv forstår denne (Thagaard, 2004:178). Den kvalitative metode lægger således op til, at der kan indhentes mere dybdegående empiri, fordi det er informanternes egne oplevelser, der er centrum for dialogen (Engen & Nielsen, 2022:147-148). Når jeg anlægger et kvalitativt perspektiv, er det også med en personlig overbevisning om, at et sådant studie er nærliggende for socialrådgiverprofessionen og hænger uløseligt sammen med professionens kerneværdier, idet vi er interesseret i at forstå borgerens sociale problemer og skabe mulighed for at forebygge, løse og afhjælpe dem (Dansk Socialrådgiverforening, 2022:6-10).

Hermeneutik og forskningsstrategisk tilgang

Projektet vil tage udgangspunkt i en hermeneutisk videnskabsteoretisk tilgang (Christensen, 2021). Med hermeneutikken gives mening og tolkning til empirien, som skal begrundes med de intentioner, som mennesker handler på baggrund af. Som en del af min opgave med at fortolke disse, spiller mine fordomme og forforståelser en essentiel rolle i det videnskabelige fortolkningsarbejde. Den tyske filosof Hans-Georg Gadamer's forståelse er, at disse er iboende i undersøgelser, fordi vi aldrig gør noget uden forudsætninger. I hermeneutikken søger vi altså ikke en endegyldig sandhed, men betegner denne som en subjektiv størrelse (Lysen & Christensen, 2021:25-26). Hermeneutikken har til hensigt, at der gennem tolkning er mulighed for at afdække mere af det udsnit i den sociale verden,

der nu engang præsenteres og beskrives. Såfremt der foreligger åbenhed over for, at forforståelser og fordomme er en realitet i min undersøgelse, kan jeg som undersøger således komme tættere på ny empirisk viden. Denne videnskabsteoretiske tilgang kan bidrage med relevans til min undersøgelse, da jeg med dette udgangspunkt er bevidst om, at min faglige baggrund har betydning for min tilgang til, hvordan jeg møder mennesker i udsatte positioner. Mine fordomme og forforståelser kan derfor forstås som en uomgængelig omstændighed i mødet med hjemløse (Christensen, 2021:118-119). Mit valg af videnskabsteoretisk tilgang baserer sig endvidere på, at disse fordomme og forforståelser forstærkes af min egen praksiserfaring fra forsorghjem samt det forhold, at jeg til stadighed arbejder med hjemløse. Derfor skaber jeg åbenlyst nye indtryk i praksis løbende, som giver anledning til betydelig analyse og fortolkning af målgruppen. Med denne tilgang er jeg optaget af at opnå indsigt i de hjemløses egne motiver og følelser og gennem fortolkningsarbejde fremanalysere, hvad deres udsagn og fortællinger kan være et bagvedliggende udtryk for (Christensen, 2021:117-118). Hermeneutikken understøtter sågar den bevægelse, der sker, når mine forforståelser eksempelvis vil udfoldes og bekræftes, og omvendt hvornår disse må revideres og danne grundlag for ny empirisk viden og herigennem nye forståelser. Dette er en uafsluttelig proces, der betegnes *den hermeneutiske cirkel* (Christensen, 2021:120). Dermed giver hermeneutikken mig mulighed for at udfordre mit eget teoretiske blik og revidere mine forforståelser, når jeg genbesøger dem løbende. Derfor kan det analytiske arbejde blive præget af, at der må modificeres undervejs, såfremt jeg bliver bevidst om, at der kan være andre faktorer på spil end først antaget (Ringø & Christensen, 2022:121-122). Den hermeneutiske cirkel bidrager til, at jeg i udarbejdelsen af min analyse kan få klarhed over, hvornår min forforståelseshorisont ændres eller udvides i dialogen med en informant, og hvornår der i den forbindelse sker en *horisontsammensmeltning* (Christensen, 2021:122).

Som led i den hermeneutiske tilgang baserer mit valg af studie sig ligeledes på en abduktiv tilgang, som jeg vurderer går godt i spænd med min undersøgelsesstrategi. Når jeg tager afsæt i en abduktiv tilgang, er det fordi, jeg i min position som insider i feltet ikke kan være helt åben og dermed induktiv i sin reneste form. Derfor må jeg sætte mine forforståelser i spil i udarbejdelsen af min undersøgelse, der imidlertid henfører til den deduktive metode. Den deduktive metode er karakteriseret ved, at forståelser udledes af data, der i forvejen har rod i allerede etableret teori, hvorved de omsættes til konkrete mønstre. Omvendt kendetegnes den induktive metode ved, at mine teoretiske perspektiver hovedsageligt vil udvikles og forankres på baggrund af den empiriske undersøgelse, og at jeg alene

lader dataene, der fremkommer, være styrende for mit teoretiske blik (Thagaard, 2004:181). Undersøgelsen vil bidrage med en kombination af de to tilgange, hvor jeg befinder mig et sted mellem teori og empiri (Thagaard, 2004:184). Selvom jeg benytter mig af en abduktiv tilgang, er jeg opmærksom på, at undersøgelsen til en start vil tendere til den deduktive side, fordi jeg er interesseret i, hvorvidt mit foreløbige kendskab og teoretiske udgangspunkt kan indskærpe bestemte tendenser eller tilbøjeligheder i det empiriske indhold, som informanterne frembringer. Informanterne kan også overraske mig med indhold, jeg ikke på forhånd havde overvejet eller tænkt skulle være en del af min analyse. Dermed er der mulighed for, at informanterne kan vække nye teoretiske refleksioner, der kan give anledning til at sammenfatte nye mønstre.

Forforståelser

Følgende afsnit vil præsentere en redegørelse for mine forforståelser. Dette har først og fremmest rod i, at mine forforståelser generelt haft stor betydning for mit valg af videnskabsteoretisk tilgang. I forlængelse heraf betragtes en redegørelse herfor som et væsentligt forarbejde, da jeg ved at eksplicite og udspecificere disse kan blive mere bevidst om og tydelig på, hvordan og hvornår jeg bringer mine forforståelser i spil i min analyse, og hvordan disse i sidste ende kan få indflydelse på analysens resultater (Ringø & Christensen, 2022:121-122).

Hans-Georg Gadamer beskriver en forforståelse således: *"Vi ser altid verden gennem nogle briller eller fordomme, som gør det muligt at opnå system og orden – altså mening – i det vi stilles overfor"* (Alminde, Henriksen, Nørmark & Andersen, 2008:102). En forforståelse er førbevidst og præget af tidligere situationer og erfaringer, som skaber forventninger, vi overfører til den nye konkrete situation, således den fremstår meningsfuld for os (Alminde et al, 2008:101-104). For mit eget vedkommende betyder forforståelserne, at mine forudsætninger for at tilgå borgerne i en interviewsituation og i sammenhæng med deres sociale problemer umiddelbart er stærke, da min nuværende forståelse er opnået som følge af erfaringer og viden, jeg allerede har tilegnet mig i arbejdet med hjemløse. Dette kan også gøre mig disponeret for at være forudindtaget i min position som undersøger, og dermed spille en rolle for den data og viden, som jeg producerer. Mit valg af videnskabsteoretisk tilgang anerkender til gengæld, at dette er et spændingsforhold, jeg ikke behøver tilsøre, men kan være tydelig og eksplicit omkring (Christensen, 2021:118).

I relation til min problemformulering er min egen forforståelse, at hjemløse på forsorgshjem er underlagt et koncentreret boligcentreret samarbejde, der ofte ikke vil modsvare de ressourcer, den enkelte borger besidder. Det betyder, at der foreligger et krævende samarbejde om boligsøgning, som ofte kompliceres af andre sociale problemer, der har ligget til grund for borgerens position som hjemløs. Borgerens psykiske lidelser og misbrugsproblemer gør det vanskeligt for borgeren at prioritere deres boligsituation og dermed overholde de krav og forpligtelser, der er forbundet hermed både i institutionen selv og i myndighedsregi. Jeg forestiller mig herved, at borgerens andre sociale problemer mange gange kan risikere at blive undertrykt i indsatsen af hensynet til det egentlige formål med opholdet og dermed skygge for, hvad der egentlig er på spil i borgerens livsverden. Når det ej heller er muligt at handle på borgerens andre sociale problemer, kan det blive et spørgsmål om, hvorvidt den politiske og økonomiske ramme kan komplicere, at disse tillægges den ønskede betydning i indsatsen.

Autoetnografi og Johari-vinduet

I nær tilknytning til mit afsnit om forforståelser, har jeg valgt at inddrage en redegørelse for Autoetnografien og Johari-vinduet. Den autoetnografiske metode hjælper mig med at forstå, hvordan mine personlige og professionelle erfaringer og værdisæt influerer på undersøgelsen af dette genstandsfelt. På samme måde kan Johari-vinduet supplere med viden om, hvordan jeg i min kommunikation bliver bedre til at forstå mig selv og mine interaktioner med informanterne.

Den autoetnografiske metode er funderet i mig som et studerende individ, der står i centrum for de undersøgelser jeg laver (Dam & Kvols, 2019). Med den autoetnografiske metode skabes der er rum til refleksion over egne personlige følelser og etiske overvejelser relateret til feltet, undersøgelsen kredser om. I min professionsudøvelse er jeg knyttet til mit fag som en del af en faggruppe, der møder mennesker objektivt, men jeg er også et subjekt, der læner mig op af egne værdier og erfaringer. Med andre ord betyder det, at jeg som medarbejder i genstandsfeltet ikke kan træde ud af mig selv eller henlægge min personlige drivkraft for at udøve socialt arbejde. Metoden inkorporeres i opgaven med den begrundelse at få syn for de indlejrede holdninger, opfattelser og præferencer, jeg ikke nødvendigvis selv er bevidst om kan præge mit synsfelt. Denne metode anerkender således, hvordan jeg som subjekt og forsker legitimt kan reflektere over, at de valg jeg træffer undervejs er et udtryk

for mine egne tilbøjeligheder. Når jeg har øje for, at jeg også er et subjekt, kan jeg i samværet med borgerne, blive mere indsigtfuld og tydeligere på mig selv (Dam & Kvols, 2019:69-75).

Den autoetnografiske metode kan også understøttes af firefeltmodellen Johari-vinduet, der består af henholdsvis *det frie område*, *det blinde område*, *det skjulte område* og *det ukendte område* (Damgaard & Nørrelykke, 2007:23-24). Qua min foreløbige erfaring og borgerens kendskab til mig og omvendt, er det min overbevisning, at mit frie område må defineres relativt stort. Dette gør både dem og jeg i stand til at italesætte følelser på en mere afslappet og uformel måde, hvilket kan betragtes forløsende i relationen og give anledning til samtaler, der ikke ellers ville have fundet sted. Mit professionelle kendskab til den enkelte borgers udfordringer er omvendt også et argument for, hvordan mine inderste tanker kan holdes skjult for borgeren. Jeg skal være varsom med, hvorvidt jeg kan komme til at træde ind i borgerens blinde område og konfrontere borgeren med perspektiver, de endnu ikke har erkendt. Det blinde område er ofte et sårbart område, der konflikter med borgeren identitetsfølelse og selverkendelse. Hvis et konfliktområde påpeges, vil der være tilbøjelighed til at benægte eksistensen af denne. Jeg forestiller mig, at borgerens sociale problemer vil få betydning for, hvorledes borgeren vurderer egne ressourcer og egen formåen, hvilket kan vise sig verbalt og nonverbalt i interviewsituationerne. Som følge heraf vil borgeren og jeg naturligvis have forskellige perspektiver og dermed modsatrettede oplevelser af det samme fænomen (Damgaard & Nørrelykke, 2007:23-24). Når jeg inddrager Johari-vinduet, er det med det argument, at undersøgelsens analyse bliver mere konstruktiv, idet jeg er opmærksom på, at der kan være viden og forforståelser, som eksempelvis forbliver underliggende eller tilbageholdt.

Informanter og opbygning af interviewguides

Jeg vil foretage fire kvalitative interviews, der fordeler sig på tre beboere og en socialrådgiver. Jeg har udvalgt tre beboere, der befinder sig i de respektive boligforløb på forsorgshjemmet. Det beskedne antal af beboere tager sit afsæt i, at jeg vil komme til at opleve, at det bliver interviews, der kræver større mental forberedelse. Undersøgelsen vil suppleres med inddragelse af en socialrådgiver, der har erfaring fra boligcentreret samarbejde, og som vil kunne give et andet perspektiv på samme problemstilling. Beboerne og socialrådgiveren vil være karakteristiske for feltet og give et typisk billede på, hvordan samarbejdet opleves begge veje ud fra et indefra-perspektiv (Ingemann et al,

2019:168). Mine interviews vil være såkaldte enkeltinterviews, da jeg er interesseret i de respektive informanternes oplevelser og erfaringer med boligcentreret samarbejde (Ingemann et al, 2019:153). Undersøgelsen vil tage afsæt i det semistrukturerede interview, hvor der gøres brug af en interviewguide. De semistrukturerede interviews baserer sig på, at udvalgte tematikker berøres og rammesætter interviewet. I overensstemmelse med interviewformen forholder jeg mig åbent og fleksibelt over for min interviewguide, da jeg vil give plads til temaer, jeg ikke nødvendigvis selv havde påtænkt. Det kan vise sig, at der er emner, som bliver centrale for informanten, hvorfor jeg tilsigter at følge nye spor, der kan nuancere analysen yderligere (Ingemann et al, 2019:158).

Som interviewer er det min opgave at stille spørgsmål, der indfanger det, som jeg er interesseret i at vide. Det forudsætter endvidere, at min interviewguide skal indeholde åbne spørgsmål, der giver anledning til refleksion og beskrivelse af det fænomen, der ønskes besvaret. I henhold til målgruppens ressourcer er jeg ekstra opmærksom på udtrykkeligt at operationalisere spørgsmålene, så det fremstår almenfatteligt og håndterbart for informanten (Ingemann et al, 2019:148). Samtidigt er jeg opmærksom på ikke at 'trigge' borgeren hvilket kan medføre, at borgeren vil anfægte mine spørgsmål. Derfor gør jeg mig også overvejelser om, hvor nærgående jeg kan tillade mig at være og dermed mærke efter, hvad relationen kan rumme. Det betyder, at jeg i min interviewguide må balancere imellem eksempelvis direkte og indirekte spørgsmål, da jeg formoder, at direkte spørgsmål hos nogle kan virke overvældende eller stødende (Ingemann et al, 2019:181). Endeligt tager jeg et generelt hensyn til risikoen for, at borgeren kan aflyse eller udskyde vores aftale eller vil kunne opleve vanskeligheder med at sidde i en intens interviewsituation over længere tid. Min faglighed er funderet på, at interaktion i en interviewsituation bidrager med empiri i sig selv, da interaktionen generelt siger noget om informanterne og deres livssituation, hvilket jeg kan drage fordel af analytisk. Derfor mener jeg, at deltagelse i større eller mindre omfang kan bidrage til besvarelsen af min problemformulering.

I opbygningen af mine interviewguides har jeg gjort mig tanker om hvilken teoretisk viden, der ligger bag de spørgsmål, som mine interviewguides er baseret på. Nogle af mine spørgsmål er mere åbne og dermed mere induktivt inspireret, hvortil jeg ikke har en nærmere forforståelse knyttet til det givne spørgsmål. Spørgsmålene er således overvejende deduktivt inspireret, da spørgsmålene i høj grad vil være funderet i teorien som forståelsesvidenskab. I denne specifikke proces konkretiseres mine tanker, og der sker i den forbindelse en operationalisering af spørgsmålene, der hjælper mig med at

gøre dem til genstand for nærmere analytisk behandling (Ingemann et al, 2019:177). Jeg vil i den forbindelse udvælge nogle nøglespørgsmål som eksempler fra min interviewguide med beboerne (Se bilag 6). Her redegør jeg kort for mine teoretiske refleksioner bag at stille de respektive spørgsmål:

- Hvor længe har du modtaget offentlig forsørgelse?
- Hvor mange år har du gået i skole?
- Har du nogen arbejds erfaring?
- Hvordan vil du beskrive dit netværk?

Dette er et udpluk af spørgsmål, som har til hensigt at indfange, hvilke kapitalsammensætninger borgernes forklaringer umiddelbart giver anledning til at sammenfatte. Kapitalteorien er udviklet af Pierre Bourdieu og vil præsenteres senere i opgaven.

Forberedelse og udvælgelse af informanter

Besvarelsen af min problemformulering sker ud fra en formålsbestemt udvælgelse, da informanterne vil være udvalgt efter undersøgelsens formål. Det har givet anledning til overvejelser omkring hvilke kriterier, jeg skulle sætte op i forhold til at udvælge mine informanter. Jeg har derfor måtte foretage en vurdering af, hvilken type af hjemløs jeg eftersøger, og i hvilket omfang den hjemløse bidrager med aktualitet i forhold til at kunne besvare min problemformulering (Ingemann et al, 2019:166-168). I og med mit projekt vil kredse om, hvordan beboere på forsorgshjem oplever boligcentrerede samarbejde, har det været et kriterie at udvælge borgere, der har boet på forsorgshjemmet over en længere periode, da det er en forudsætning for at kunne berette om deres oplevelser i relation til det overordnede emne. Det var i øvrigt den ideelle informant, hvis denne også havde andre sociale problemer end hjemløshed for at afdække, hvor vidt disse kan have en betydning for informantens oplevelsesverden og dermed ressourcer med henblik på at kunne praktisere Housing First. Som undersøger har jeg adspurgt borgere, som jeg oplever at have god kontakt til, da gennemførelsen af interviewguiden og muligheden for at indsamle større mængder data øges. I og med kontaktetablering sker på baggrund af et privat ærinde, har jeg et ansvar for at sætte rammerne for vores relation og samtale, da jeg på en faglig måde må kombinere min rolle som professionel medarbejder med min rolle som forsker. Dette skal ses i lyset af, at min relation til borgeren nu forankres i en konstrueret

situation og i et rum, der efter endt interview vil ophøre (Ingemann et al, 2019:148). Det vanskelige består i, at jeg som professionel er forvænt med at være den, der opstiller krav om samarbejde og deltagelse i de forhold, der vedrører borgeren, og derfor er det paradoksfyldt, at jeg anmoder borgere om at investere i mit afsluttende projekt. Det skaber en modvægt i forhold til den gængse rollefordeling, hvor sondringen mellem roller har skabt et større behov for at lægge en plan om, hvordan jeg rekrutterer borgerne med henblik på at bevare min professionalitet. Jeg har valgt at foretage mine interviews på min arbejdsplads, fordi jeg ser en åbenlys mulighed for at skabe stor grad af tilgængelighed i forhold til at sikre mine interviews, og fordi jeg kunne opsøge relevante informanter, der kunne gøre mig mere vidende på min problemstilling – i særdeleshed på et område, hvor det kan være udfordrende at få mennesker i en sårbar position til at tale. I den forbindelse vurderer jeg, at det kan være en fordel, at jeg har erfaring med målgruppen, da dette giver mig gode betingelser for at sætte mig i borgerens sted og kommunikere på en imødekommende og anerkendende måde. I udvælgelsen af borgere overvejes nærmere, hvilke bias der kan træde frem. Der kan eksempelvis foreligge en indforståethed i en interviewsituation med en borger eller en kollega, man tidligere har ført professionelle eller uformelle samtaler med. Som insider i feltet kan undersøgelsens resultater også påvirkes ved inddragelse af egne ubevidste præferencer eller forudfattede holdninger, hvilket gør objektivitetstilstræbelse til en vanskelig opgave, når jeg som forsker er en integreret del af feltet, har foregående kendskab til informanterne og er emotionelt investeret i problemstillingen. Det kan gøre det besværligt at opretholde en analytisk distance (Kristiansen, 2007:230). Ifølge filosofen Hans Skjervheim er muligheden for at indtage en observerende position i udgangspunktet uladsiggørlig, da en forskers deltagelse alene vil påvirke omgivelserne og gøre dig til medskaber af undersøgelsens resultater (Duus, 2020:142-143). Til gengæld har jeg med viden om problemstillinger på området kunne formulere relevante spørgsmål og dermed afdække mere af det udsnit i den sociale verden, jeg nu engang har udvalgt. Det ser jeg som en mulighed for at forbedre mit videnskabelige arbejde og er i den forbindelse en indsigt, jeg vurderer jeg kan drage nytte af videnskabeligt. Ved hjælp af den videnskabsteoretiske tilgang og med en opmærksomhed på mig som medskaber af egne resultater, vil jeg med en redegørelse for interviewenes forløb i næstkommende afsnit være eksplicit omkring dette fænomen og på den måde bidrage til større gennemsigtighed og troværdighed i undersøgelsen (Duus, 2020:142-143).

Interviewenes forløb

Dette afsnit har til formål at beskrive, hvordan jeg oplevede de konkrete interviewsituationer samt beskrive mine overvejelser og udvælge opmærksomhedspunkter, jeg mente fik betydning for afviklingen heraf. Afsnittet vil undtagelsesvist indebære nogle enkelte udsagn fra en beboer, da udsagnene er med til at sige noget om den relationelle betydning for interviewet. Der må derfor ses bort fra, at den respektive informant endnu ikke er præsenteret i projektet. Han vil i dette afsnit optræde som Borger A og sammen med de andre informanter senere i analysen præsenteres udførligt.

I interviewenes forløb blev jeg opmærksom på, at magtperspektivet fik en betydning, eftersom jeg er professionel på samme arbejdsplads, som jeg foretager forskning på. Af den årsag vil der være hierarkisk rollefordeling imellem informanterne og jeg og dermed foreligge en relation præget af magt (Nissen & Fallov, 2016:200). Jeg gjorde mig på forhånd tanker om, hvordan jeg i en interviewsituation kunne være neutral og beherske min entusiasme. Men efter gennemlytning af empiri blev jeg opmærksom på, at det til gengæld var en udfordring for mig at opretholde en gennemgående analytisk distance. Dette på grund af en inkarneret ide om, hvordan min foreløbige viden og erfaring med målgruppen potentielt kunne vise sig i sammenfaldende tendenser og tilbøjeligheder på tværs af informanterne. Det fik betydning for, at jeg i min respons til borgerne forestiller mig, at jeg kunne komme til at så et frø, som drev borgerne ud i negative fortællinger om forsorgshjemmet som institution og om sine kontaktpersoner, og hvor jeg i virkeligheden fremstod for anerkendende. Her har autoetnografien efterfølgende hjulpet mig med at blive tydeligere på mig selv i interviewsituationerne, da denne styring af interviewet ikke har været intentionel, men underliggende haft rod i egne indlejrede holdninger. Jeg kunne med fordel have været mere objektiv ved i stedet at gribe disse fortællinger, spejlet dem i deres udsagn og gået i dialog om, hvad informanten mente institutionen kunne gøre anderledes og forsøgt at forfølge informantens rolle og ansvar i denne fortælling og i eget liv generelt. Efter nærmere analyse fandt jeg ud af, at denne tilgang bestod i et forsøg på at værne om den gode interviewsituation i frygt for, at jeg med for stor objektivitet og kritisk stillingtagen kunne risikere, at informanten ville blive utryg og være tilbageholdende med oplevelser og erfaringer, som var sårbare eller kritiske og dermed komme til at skabe en afkortet og mere periferisk dialog.

Endvidere måtte jeg af respekt for de hjemløse i høj grad lade interviewet være på deres præmisser. Da borger A eksempelvis fortæller, at han har været i fængsel tilbage i 1996, spørger jeg oplagt til årsagen. Her responderer borger A først med eftertænksomhed, hvorefter han afviser at kommentere (Bilag 1, s. 2, l. 11). Borger A synes at være skamfuld over denne handling, eftersom han er hæmmet af at kunne delagtiggøre det. Ifølge sociologen Cooley vil borgerens spejl-jeg potentielt være påvirket af forestillingen om, hvordan han fremstår i mine øjne og dermed min bedømmelse af handlingen. Jeg forestiller mig i den forbindelse, at min professionelle relation til Borger A gør, at skammen kunne blive en trussel mod det sociale bånd (Scheff & Starrin, 2016:193-195). Det var vigtigt for mig, at borgeren ikke skulle føle sig udfrittet, velvidende at der var en risiko, når spørgsmål der er forbundet med stor sårbarhed blev stillet eller spørgsmål, som kunne befinde sig i og konflikte med borgerens blinde område (Se s. 17). Jeg var overvejende varsom med hvilke opfølgende og uddybende spørgsmål, jeg stillede og gjorde alene dette, når jeg følte, at der var rum for det. Jeg fastholdt ikke borgeren, såfremt borgeren gik i forsvar eller responderede aflagende. Jeg oplevede, at misbruget generelt var et særligt sårbart emne, der tilnærmelsesvist kunne trigge borgeren og konflikte med det blinde område. Da jeg opfølgende spurgte til om borger A's oplevelse af uro og manglende evne til at fastholde boligen, kunne tilskrives hans omfang af misbrug på daværende tidspunkt, svarede borger A frustreret: *"Jeg har ikke haft taget noget i 18 år, end her for 3 år siden, eller 3,5 år siden, hvor jeg begyndte på det der. Der rørte jeg det ikke. Jeg fik min medicin, men jeg har ikke rørt noget i 18 år."* (Bilag 1:16, l. 19). Jeg oplevede, at Borger A anfægtede dette spørgsmål, markerede sig selv og fastslog, hvor længe han har været afholdende – til trods for det ikke var spørgsmålets intention. Det centrale er, at der er stor sårbarhed forbundet med at tale om disse dimensioner på grund af indestængte følelser såsom skyld, skam og dårlig samvittighed. Det bringer mig også frem til, hvordan min forskermagt bevirker, at jeg kan definere og fortolke informanternes virkelighed – en virkelighed, som de måske i øvrigt selv kan synes er vanskelig og sårbar. Ved forskermagten forstås, at jeg overtager informantens historie og i den forbindelse formidler en virkelighed, jeg selv kan finde problematisk, og som måske kan være præget af, at borgeren fremstilles i et negativt lys, der ikke nødvendigvis er foreneligt med deres eget selvbillede (Kristiansen, 2007:232).

I kontaktetableringen oplevede jeg, da jeg skulle afhente Borger A på værelset efter aftale om interview, at stemningen var trykket. Han var i konflikt med sig selv om, hvorvidt han kunne overskue at deltage alligevel. Jeg holdt fast i, at dette var frivilligt, og at han ikke behøvede deltage. Alligevel

oplevede jeg, at han følte sig klemt, men at dette måtte handle om, at han gerne ville overholde sin aftale og fremstå pligtopfyldende i sin relation til mig. I denne situation var der en mulighed for, at Borger A fandt det vanskeligt at skelne imellem mine roller og dermed også, hvad han på den ene side kunne blive bedt om at samarbejde om i relation til hans ophold på forsorghjem, og på den anden side hvad han frivilligt kan vælge at deltage i, som det gjorde sig gældende i dette tilfælde (Ingeman et al, 2019:262). Indledende opleves det, at han var meget betænkelig og på sin vis afvisende i kontakten: *"Åh, kan du ikke finde nogle andre"* og *"Jeg har det altid med at lave aftaler, jeg så ikke kan overskue alligevel"*, hvorefter Borger A op til flere gange siger: *"Lad os bare gøre det. Lad os bare få det overstået"*. Jeg holdt fast i, at han ikke skulle deltage, såfremt han havde det dårligt, og at jeg i den forbindelse ikke var interesseret i at presse ham. Men Borger A var vedholdende i denne beslutning. Efter nærmere analyse og efterrationalisering af denne situation, gør jeg mig tanker om følgende: Når jeg fortæller, at det er okay, hvis han ikke kan overskue det, og at jeg ikke vil presse ham, kan jeg potentielt skabe et behov i borgeren for at undertrykke dennes psykiske tilstand i et forsøg på ikke at blive stemplet som 'dårlig'. Jeg bliver bevidst om, at det ikke er sikkert, at Borger A ville have deltaget, hvis han havde mulighed for at aflyse eksempelvis telefonisk eller ved blot at blive væk fra aftalen, såfremt der ikke forelå en direkte henvendelse og dermed konfrontation. Det blev aftalt, at han måtte sige fra undervejs, men med viden om, at han ikke nødvendigvis evnede dette. Derfor måtte jeg lave en faglig vurdering om potentiel annullation, såfremt borgeren udviste modstand, der kunne skabe usikkerhed omkring frivillighedskriteriet. Jeg blev i den konkrete situation i særdeleshed bevidst om, at min tilstedeværelse alene var præget af en magtdemonstration, og dette sandsynligvis kan have påvirket hans beslutning om at deltage og hans velvillighed i interviewsituationen.

Etiske overvejelser

Der er en etisk problemstilling i, at jeg som forsker også er professionel på den arbejdsplads, jeg foretager forskning på, og at jeg i den forbindelse i virkeligheden kan udpege dem, som jeg gerne vil interviewe. Dette er en udvælgelsesproces, som er underkastet et magtspørgsmål. Det giver anledning til spørgsmål om, hvorledes de føler, de kan sige nej, men også et spørgsmål om, hvad de i virkeligheden tænker om, hvad jeg skal bruge deres viden til. Som jeg allerede har beskrevet, giver mit kendskab til området og den enkelte beboer mig mulighed for at vide, hvordan jeg kan

kommunikere på en anerkendende og hensigtsmæssig måde. Det betyder, at jeg med insider viden kan tilpasse mig det, som jeg på forhånd ved, at borgeren er udfordret af og forsøge at tage hensyn til det. Tværtimod miskender jeg ikke muligheden for, at borgerne kan have svært ved at skelne i mellem mig som studerende forsker og som professionel medarbejder, hvilket jeg i det foregående afsnit har beskrevet et eksempel på. Det er vanskeligt at sikre, at alle borgerne kognitivt vil kunne forstå, hvad de indvilliger i, fordi en forventningsafstemning alligevel kan være præget af, at borgeren på grund af et lavere funktionsniveau kan misforstå formålet med deres deltagelse og dermed have forhåbninger om, at jeg kan gøre en forskel og måske udrette noget større for dem eller på hjemløseområdet generelt. Foruden min egen rolle i styringen, kan dette også have haft indflydelse på informanternes lyst til at udtrykke deres generelle utilfredshed.

Det er et almindeligt forhold i undersøgelser, at man som forsker aldrig kan garantere hundrede procent ærlighed i forhold til undersøgelsens bagvedliggende intentioner. Det handler om, at man gerne vil sikre sig, at informantens opførsel ikke ændrer sig og bliver afvigende i forhold til borgerens sædvanlige opførsel. Det vil der være en risiko for sker, såfremt informanten får indsigt i, hvilke svarer jeg potentielt kunne lede efter, og hvordan jeg vil tilgå det analytiske efterarbejde. Derfor har jeg måtte gøre mig overvejelser omkring, hvordan jeg kan være ærlig omkring undersøgelsens formål og samtidigt undgå, at borgeren kunne blive skeptisk eller mistroisk. Det skyldes, at min undersøgelse i høj grad omfatter en skrøbelig og sårbar målgruppe, hvis sensitivitet kunne vokse frem, hvis jeg fortalte informanterne, at jeg har til hensigt at belyse, hvordan deres komplekse og sammensatte problemstillinger direkte spiller en rolle, når det kommer til at praktisere Housing First. I virkeligheden er mine forskningsmæssige intentioner gode, da jeg har et ønske om at varetage borgerens perspektiv i undersøgelsen via indsigt i deres fortællinger og observationer af adfærd, som samlet kan være med til at belyse problematikkerne med Housing First. I forlængelse heraf består det sårbare også i, at deres perspektiv bliver belyst i form af de ressourcer eller mangel på samme, som jeg observerer eller fortolker på baggrund af deres fortællinger. Det skyldes, at problemformuleringen underliggende fremfører kritik af, hvorvidt det er muligt at reducere et samarbejde til udelukkende at være boligfokuseret, når borgerens position som hjemløs ofte er et resultat af andre sociale problemer. Jeg har rekrutteret mig i overensstemmelse med formålet og oplyst borgeren, at mit projekt handler om, hvordan de oplever at bo på forsorgshjem og deltage i boligcentrerede samarbejde generelt og med deres kontaktpersoner. Det ville ikke være muligt at foretage en retvisende undersøgelse af denne problemstilling, såfremt jeg afslørede flere detaljer.

Informanterne har læst og udfyldt et informeret samtykke, hvori betingelserne for deltagelse fremgår. Af hensyn til borgerens funktionsniveau har jeg også mundtligt udtalt de vigtigste detaljer i samtykket for at sikre, at de forstår, hvordan jeg vil behandle deres oplysninger (Se bilag 5). Fortroligheden sikres ved, at jeg anonymiserer oplysninger hos borgeren, der kan karakteriseres personfølsomme eller give anledning til identifikation af andre (Ingemann et al, 2019:175). Jeg vil til gengæld gøre opmærksom på, at den interne anonymisering i institutionen er vanskelig at leve op til. Det skyldes, at der i min analyse kan blive nævnt forhold, som eksempelvis er karakteristisk for institutionen alene og på grund af det egentlige undersøgelsesarbejde ikke kan udelades. Det har den betydning, at der er mulighed for, at kollegaer vil kunne identificere forsorgshjemmet og vide, hvilke informanter jeg har interviewet såvel som der er en risiko for, at beboerne kan udpege hinanden.

Mulige fejlkilder i indsamling af empiri

Det semistrukturerede interview er baseret på temaer og spørgsmål, der i udgangspunktet er forudbestemt og dermed rammesat. Men interviewformen har også en stor grad af åbenhed, der gør det væsentligt at tage højde for, at informantens forudsætninger for deltagelse er følsomme og kan kræve ændringer undervejs. I forlængelse af identificerede udfordringer i forestående afsnit, har jeg dermed set et behov for at redegøre for mulige fejlkilder. Det kan eksempelvis være ændringer, der består i, at jeg som interviewer har undladt at stille et spørgsmål, som allerede vurderes at være besvaret tidligere eller i det foregående. Jeg kan også bevidst have undladt at stille specifikke spørgsmål i den originale udarbejdede interviewguide, hvis det har vist sig, at bestemte spørgsmålstyper gav anledning til provokation eller borgerens tålmodighed var ved at slippe op. Med fare for at forvirre informanten eller i værste fald frustrere informanten, har jeg derfor ikke kunne foretage en systematisk gennemgang af min interviewguide. Af hensynet til målgruppen har jeg somme tider tillagt det oprindelige spørgsmål en nuancering eller tilføjet fyldeord, der har bidraget til at undgå en mekanisk og unaturlig dialog, som jeg vurderer borgeren vil have svært ved at være i.

Analysestrategi

Transskription

Når jeg omsætter mine interviews til en tekstmæssig form, gør jeg brug af *transskribering*. Efter aftale med informanterne har jeg valgt at optage interviewene til gavn for mere udførlig og detaljeret interviewviden (Ingemann et al, 2019:195). Da jeg er alene om at udarbejde denne undersøgelse, har jeg sikret konsistens og ensformighed i måden, hvorpå jeg transskriberer (Ingemann et al, 2019:201). I min transskribering har jeg i særdeleshed været tro mod det sagte og ladet talesproget stå i den rene form, da det fremmer validiteten, og fordi jeg vurderer, at denne metode giver mig bedre forudsætninger for at analysere i overensstemmelse med problemformuleringens ordlyd (Ingemann et al, 2019:199). Det har tilmed rod i, at jeg ønsker at være tro mod informanterne, som kan være udfordret kommunikativt, have dårlig latenstid og afvigende fokus. Når informanterne har startet en sætning, de ikke har færdiggjort, men i stedet startet på ny, har jeg eksempelvis valgt at transskribere det. Dette har været gennemgående for min transskriberingsproces, da jeg ikke vil risikere at frasortere indhold, der senere kunne vise sig at have en vigtig analytisk karakter (Ingemann et al, 2019:199). Jeg har også illustreret ved hjælp af punktummer, når informanten har overvejet spørgsmålet eller gjort brug af tænkepauser, da jeg mener, at fortællingen fremstår stærkere og mere autentisk. Ordret transskription er valgt ud fra, at fortællemåden og en konkret illustration af det sagte, kan få et analytisk udtryk og i virkeligheden indfange mest mulig empirisk viden (Ingemann et al, 2019:200).

I transskriptionsprocessen håndterer jeg anonymiseringen ved, at personfølsomme oplysninger omslutes af firkantede parenteser således: [...]. Dette gælder først og fremmest, når en informant benytter sig af navnet på forsorghjemmet eller på implicerede medarbejdere. Det gælder også, når informanter i deres fortællinger om eksempelvis deres barndom og opvækst nævner centrale byer eller navne på involverede, der kan være karakteristiske for deres fortælling. Et eksempel på en anonymisering i transskriberingen kan være, at jeg i stedet for at nævne den konkrete by, erstatter det med: [Stor by i KBH].

Databehandling og kodning

Kodning anvendes med det formål at skabe systematik og klassificering i det empiriske materiale og øger muligheden for at tilstræbe mening i dette og skabe grobund for analytisk refleksion og struktur (Ingemann et al, 2019:202-203). Kodningsstrategien tager afsæt i, at jeg foretager en tematisk opdeling i mine transskriptioner, hvor jeg ved at finde nøgleord i udvalgte tekststykker finder sammenhæng og på den baggrund kan udlede mere generelle tendenser. Med denne type kodning bliver det muligt at få klarhed over, hvad empirien peger på i relation til det overordnede emne. Jeg vil i kodningsprocessen indledningsvist foretage memoskrivning, hvor mine analytiske tanker kan foldes ud til gavn for det fulde overblik (Ingemann et al, 2019:203-204). Kodning sker i øvrigt i nær tilknytning til måden hvorpå teorien tilgås og vil ske i overensstemmelse med den abduktive analysestrategi, hvori analysen er bygget op om henholdsvis en åben og lukket kodning og altså både er teori- og empiristyret. Der vil således foreligge en teoristyret kodning, også kaldet lukket kodning, hvor jeg først og fremmest er optaget af de spørgsmål, der har ligget til grund for udarbejdelsen af mine interviewguides. Omvendt er jeg også empiristyret, også kaldet åben kodning, hvor kodning foretages ud fra de temaer, som opstår på baggrund af det gennemlæste empiriske materiale (Ingemann et al, 2019:205). Operationaliseringen sker ved at udforme teoretiske begreber fra et abstrakt niveau til en fremstillingsform, der gør det muligt at anvende analytisk. Et eksempel kan være, at jeg i min interviewguide er interesseret i viden om omfanget af borgerens sociale problemer. Det kan skabe viden om, hvilke karakteristika der gør sig gældende hos målgruppen, og om der i den forbindelse kan fastslås nogle sammenfaldende tendenser eller tilbøjeligheder. Det teoretiske formål er i den forbindelse at opnå indsigt i borgerens kapitalsammensætning og dermed habitus i overensstemmelse med Bourdieus kapitalteori, som jeg senere vil redegøre for (Se s. 19). Dette er et udtryk for en lukket kodning, hvor jeg har afdækket netværk, familieforhold, relationer, økonomi, arbejde og uddannelse samt kriminalitet, psykisk- og fysisk sygdom som nøgleord til kodningen. I forlængelse af at jeg har valgt foretage en meget præcis transskription, bygger det også på det faktum, at kodningen efter foretagelsen af interviews kræver righoldige beskrivelser, såfremt man vil gøre brug af meningskondensering som metode. Meningskondensering vil anvendes i min analyse i de tilfælde, hvor jeg finder det relevant at forkorte udsagnene ned, hvorefter der er mulighed for at kategorisere, præsentere og udlede det mest centrale i informantens fortælling til gavn for den udvalgte analytiske pointe (Kvale & Brinkmann, 2015:269).

Teori

Da problemformuleringen blandt andet behandler spørgsmålet om, hvordan implementeringen af Housing First tilgangen og boligcentreret samarbejde opleves hos de hjemløse selv, kan magtperspektiver samt udvalgte dele af Pierre Bourdieu og Erving Goffmans teorier være med til at begrunde, hvorfor det på baggrund af borgerens oplevelsesverden og livsbetingelser kan være vanskeligt at indfri de krav og forventninger, der er forbundet med at indgå i et boligcentreret samarbejde og dermed bryde op med positionen som hjemløs. Der er tale om Pierre Bourdieus teorier om kapitaler, doxa og habitus og Erving Goffmans teorier om identiteter og stigmatisering og endeligt forskellige perspektiver på magt og udøvelse, som det kan komme til udtryk i institutionen som et felt. Disse teorier er foreløbig inddraget ud fra en mere deduktiv tilgang, hvori min forforståelse og foreløbige viden består. Der kan her med fordel henføres til Krogstrups betegnelse ”Vilde problemer” (Se s. 12), som jeg vurderer kan understøtte, hvorledes analysen i realiteten også kan give anledning til en bred vifte af nye og andre induktivt inspireret analyser, og at det med udgangspunkt i denne betegnelse kan være vanskeligt at afgrænse borgerens problemkompleks definitivt. Det bunder også i en uvished omkring det enkelte sociale problems opståen herunder de udløsende faktorer.

Problemstillingens niveauer

Min problemformulering er fokuseret på hovedsageligt at adressere problemstillingen på et mikro- og mesoniveau, hvis konkrete analytiske nedslag er med til at definere undersøgelsens udstrækning. Borgerne involveres som det primære analyseobjekt med det formål at forstå deres livsverden, hvilket betegner mikroniveauet. Som et enkelt sekundært analyseobjekt inddrages tillige en socialrådgiver, der arbejder i samme institution som beboerne. Dette er med til at løfte problemstillingen op på et mesoniveau, hvori forhandlinger og interaktioner i mødesituationer samt indsatsens omsætning i praksis befinder sig (Hutchinson & Oltedal, 2006:260-261). Mine overvejelser om udvalgt teori tager udgangspunkt i et behov for at belyse problemstillingen på flere niveauer, og fordi jeg mener, at niveauerne spiller sammen til forståelsen af dette fænomen.

Redegørelse for udvalgt teori

Mødet mellem socialrådgiveren og borgeren vil til enhver tid være en ulige alliance, hvor socialrådgiveren som repræsentant for en velfærdsstat beskæftiger sig med de regler og rutiner, der varetages i det kommunale system. Omvendt skal borger undergive sig disse i kraft af indsatsen, der sættes i gang. Der kan argumenteres for, at en socialrådgiver i en institution udøver magt, der er organisatorisk forankret som led i forvaltningen af de aspekter, der vedrører borgerens livssituation såsom bolig og behandling, og som må betegnes som store indgreb i deres liv (Järvinen, 2014:289-290). Bourdieu vil i dette tilfælde beskrive forsorgshjemmet som et felt, hvor kampe og forskellige interesser vil præge feltet, som socialrådgiveren og borgeren opererer i. Feltet omslutes af en doxa, hvor socialarbejderen på baggrund af sin position vil have forestillinger om, hvad der eksempelvis er rigtigt eller forkert at gøre, og hvor denne slags forestillinger vil betegnes som selvfølgeligheder. Doxa kan eksempelvis være en socialrådgivers opfattelse af deres egne og samarbejdspartneres funktion eller forestillinger om og definering af borgeren og dennes sociale problemer (Järvinen, 2014:290-291). Det nutidige menneskesyn er endvidere baseret på mennesket som et selvstændigt individ, som skal tage ansvar for sig selv og sin egen livssituation og ikke blot være passiv modtager af velfærdsydelser. Der vil i den forbindelse foreligge en forhandling om, hvordan situationen skal defineres og er dermed ikke længere et entydigt hierarkisk forhold, men også dynamisk i den forstand, at forskellige ressourcer, interesser og strategier kæmper indbyrdes om, hvad der skal stå ved magt i relationen (Nissen & Fallov, 2016:201). Magten kan forstærkes på baggrund af de forskellige ressourcer, som optræder i relationen, og som differentierer borgeren fra socialrådgiveren. Det sociale rum er således struktureret via forskellige positioner, som er defineret af, hvilke former for kapitaler man har adgang til (Larsen, 2013:99). Bourdieu skelner mellem fire forskellige kapitalformer som et udtryk for menneskets sociale situation og ressourcer. I denne teori indgår en henholdsvis økonomisk, kulturel, social og symbolsk kapital, hvis sammensætning og proportion definerer målgruppens muligheder for at handle på lige vilkår med den almene borger. Denne kapitalkonstellation omsættes til menneskets samlede habitus, som består af de erfaringer, mennesket har internaliseret i sociale miljøer og positioner, og som træder i kraft, når man handler og orienterer sig i verden. Den økonomiske kapital viser sig i form af penge og materielle goder, kulturel kapital kan opnås i form af uddannelse og arbejde, og den sociale kapital definerer adgangen til formelle som uformelle relationer (Larsen, 2013:100-104). Symbolsk kapital er menneskets behov for at have social plads, hvor man

bliver anerkendt og har betydning i andres øjne, eksempelvis i form af omdømme, status og prestige (Bourdieu, 1991:239). Bourdieus forklaring på et menneskes kapitalsammensætning fordrer i virkeligheden viden om, hvilken social klasse den enkelte borgers familie tilhører og dermed en større indsigt i forældrenes socioøkonomiske baggrund. På den måde ville jeg kunne fastsætte, hvorledes borgeren havde en lav kapitalsammensætning i forvejen og derfor kan have været tilbøjelig til at udvikle sociale problemer. Men jeg har valgt at bruge Bourdieus kapitalteori til at forstå problemstillingen således, at borgerens sammensatte og komplekse problemstillinger nu engang statuerer en lav kapitalkonstellation, og at borgerens kapitalkonstellation kan være udfordret af muligheden for at indfri, hvad det givne felt stiller krav om – eksempelvis i forhold til at erhverve sig og bo i egen bolig. I den forbindelse kan der argumenteres for, at ulige kapitalkonstellationer genererer forskellige muligheder for magt og her vil det essentielle være, at borgerens position på forsorgshjem er afhængig af de dominerende logikker i feltet, hvorfor borgeren må orientere sig i kampene i feltet for at få den hjælp, som vedkommende efterspørger eller behøver (Fallov & Nissen, 2016:209).

Et stigma er ifølge Goffman "*En egenskab, der er dybt miskrediterende*" (Goffman, 2016:20). Goffman skelner imellem tre forskellige former for stigma herunder slægtsbetingede, kropslige vederstyggeligheder og karaktermæssige fejl. Undersøgelsen ønsker at fremhæve stigmaet som den karaktermæssige fejl, som vil henføre til eksempelvis borgerens *mangel på vilje, overdrevne lidenskaber og uhæderlighed*, og som jeg forestiller mig er stigmata, der vil komme til udtryk i empirien. Den karaktermæssige fejl vil kunne tilskrives den hjemløse, alkoholikeren, stofmisbrugeren eller den arbejdsløse (Goffman, 2016:20). Yderligere skelner Goffman i mellem sociale kategorier, hvor et menneske både kan have en *tilsyneladende social identitet* og en *faktisk social identitet*. Den faktiske sociale identitet er den identitet, som et menneske egentlig besidder, hvorimod den tilsyneladende sociale identitet er den, vi som professionelle ude fra vil se træde frem igennem borgerens egen selvfremstilling (Goffman, 2016:44). Stigmaet kan blive ødelæggende for et menneskes faktiske sociale identitet, såfremt de mødes af omverden, og i samhandlingen med andre bliver kategoriseret og fordømt som social afviger med særlige adfærdsmæssige karaktertræk og egenskaber. Der vil i relation til målgruppen ofte være tale om synligt miskrediterede, altså bærere af en synlig afvigelse, hvor psykisk sygdom eller misbrug kan afspejle sig, og som kan være afvigelser,

som borgeren vil forsøge at passere ved at skjule eller tilbageholde de stigmatiserende egenskaber via eksempelvis informationskontrol (Goffman, 2016:20-23).

Analyse

Analysen har til formål at belyse to separerede dele jf. min problemformulerings ordlyd. Den har først og fremmest til hensigt at belyse, hvordan borgerne på forsorgshjem oplever det boligcentrerede samarbejde. Dernæst hvordan en socialrådgiver ud fra en Housing First tilgang oplever muligheden for at praktisere et boligcentreret samarbejde med et generelt fokus på målgruppens komplekse og sammensatte problemstillinger. Den første del af min analyse vil også indebære en analyse og fortolkning af, hvordan jeg oplever, at borgerens komplekse og sammensatte problemstillinger således kommer til udtryk i interviewsituationen, og hvordan jeg påtænker disse har indvirkning på deres oplevelsesverden. I mine interviews med borgerne vil der være nogle sammenlignelige fortællinger eller oplevelser, der i udgangspunktet giver anledning til de samme analytiske refleksioner, men da jeg ikke kan få greb om samtlige, har jeg valgt at belyse de væsentligste udsnit i borgernes liv og gå i dybden med disse.

Præsentation af de fire informanter

I følgende afsnit vil jeg redegøre for informanternes baggrund og i relation til borgerne, vil deres sociale problemer og generelle livssituation også præsenteres. Det er ikke alle disse oplysninger, som der vil foretages en analyse af. Jeg anonymiserer og tilslører informanternes oprindelige identitet, hvorfor de respektive informanter i denne analyse benævnes Nick, Anton og Bent, der er beboere på forsorgshjemmet samt Lone, der er socialrådgiver på samme boform.

Anton er 52 år og opvokset i Odense. Anton har for nuværende en bolig på Nørrebro i København, hvorfor han er indskrevet på [Forsorgshjem] som funktionel boligløs. Anton har boet på forsorgshjemmet i 3 måneder og modtager førtidspension. Anton har sin 9. klasses eksamen og har inden han fik tilkendt førtidspension sidste år, været på kontanthjælp i 32 år. Han er bevilliget og afventer for nuværende et § 107-tilbud i SEL. Han er diagnosticeret med PTSD, personlighedsforstyrrelse og er Anton udfordret af paranoide tanker. Anton tilskriver sin hjemløsesituation problemer med den livsførelse han førte, hvor han solgte stoffer og selv tog for

meget kokain, hvilket ændrede ham markant og gjorde ham paranoid. Anton er således stofmisbruger og har i mange år været afhængig af ryge-heroin af en størrelse på op til 10 gram om dagen. Han har tidligere været stoffri i 18 år, men for 3,5 år siden faldt Anton tilbage i misbrug, og han har siden indtaget stoffer såsom kokain, amfetamin og cannabis.

Bent er 36 år og kommer fra [En lille by i Sønderjylland]. Bent har boet på forsorghjemmet i snart 10 måneder og modtager kontanthjælp. Bent boede senest hos sin kammerat, men blev bedt om at flytte, da kammeraten ikke mente, at han fortsat kunne bidrage til huslejen, eftersom Bent lige var blevet fyret fra sit ufaglærte kokkejob. Herefter endte Bent i psykiatrien, fordi han var selvmordstruet, og de henviste ham efter endt indlæggelse til [Forsorghjem]. Bent er diagnosticeret med PTSD og en ADHD-diagnose, han ikke selv tror på, da han var på kokain, da udredningen blev foretaget. Han lider desuden af depression og fortæller, at han har en grad af emotionel personlighedsforstyrrelse, også kaldet borderline. Bent startede i sin tid med at være afhængig af alkohol, men dette blev efterhånden erstattet med et stort hashmisbrug samt kokain og ecstasy, når pengene rækker til det, som Bent selv forklarer det.

Nick er 70 år og født på Fyn. Nick har boet på forsorghjemmet i 5 måneder og modtager folkepension. Nicks forældre har flyttet mellem Jylland og Sjælland det meste af hans barndom. Nick har tidligere gået på gymnasiet i [Stor by i KBH], og har senere læst dansk litteratur på universitetet i [Stor fynsk by] og religionshistorie i [Stor jysk by]. Han var i sin tid gymnasielærer, har været og er stadig aktiv i SF på 21. år. Han tilskriver sin hjemløsesituation problemer med sin nuværende ekskone og sin mor. Nick fortæller, at han ikke har et decideret misbrug, men at han i perioder drikker for meget. Nick fortæller i øvrigt andre ting om sin fortid, men det er uvist, hvad der må regnes for at være sandt. Nick skulle i banken kort tid efter vores aftale, hvorfor vi ikke nåede at færdiggøre interviewet i første omgang. Efter endt interviewsituation, måtte jeg efter nærmere eftertanke erkende, at Nicks nuværende psykiske sindstilstand ikke gjorde det muligt at færdiggøre interviewet på et senere tidspunkt. Her har jeg undtagelsesvist måtte anvende min professionelle viden om, at Nick er diagnosticeret med bipolar lidelse, selvom det ikke nåede at blive italesat i interviewsituationen. Selvom Nick og jeg ikke nåede at tale om boligcentreret samarbejde, vil jeg alligevel gerne inddrage nogle af hans udtalelser fra de indledende spørgsmål, da det er med til at statuere hans livssituation og beskrive hans oplevelsesverden.

Lone er uddannet socialrådgiver i 2002. Det meste af hendes arbejdsliv har hun arbejdet på integrationsområdet i socialcentret, også som faglig koordinator, og tilbage i 2015 og 2016 været med til at modtage flygtninge, hente dem på banegården og hjulpet dem med at etablere sig. Her forestod hun undervisning af, hvordan man lever og bor i Danmark og startede også op på den beskæftigelsesrettede indsats. For et par år siden kom Lone til [Forsorgshjem]. Lone var med til at starte nogle frivillige grupper op i dansk flygtningehjælp-regi, inden hun læste til socialrådgiver, hvor fra hendes motivation opstod.

Borgernes sociale problemer

Denne delanalyse har til formål at beskrive udsnit af informanternes livssituation baseret på deres sociale problemer herunder oplevelser, der har gået forud for borgerens ophold på forsorgshjem. Når denne slags eksempler belyses og skildres, er det med det argument, at borgernes komplekse og sammensatte problemstillinger er med til at give et indtryk af de forudsætninger, som socialrådgiveren har at arbejde med i samarbejdet med borgeren. Eksemplerne vil være med til at præcisere socialrådgiverens handlingsrum herunder præmisserne for at etablere et samarbejde i udførelsen af kerneopgaven.

I anvendelsen af Bourdieus teori om habitus, kan et blik på den hjemløses barndom og opvækst først og fremmest være med til at belyse den habitus, som borgeren har indlejret og dermed statuere deres udviklingsbetingelser. I den indledende del spørges således til informanternes generelle oplevelse af deres opvækst og barndom, og jeg bliver i den forbindelse særligt optaget af det, som informanten Bent fortæller om sin: *"Jeg kan huske lige fra 0. klasse af, har folk været efter mig. Både lærere og elever, og min stedfar var rigtig meget efter mig. Men jeg er altid blevet mobbet i skolen. Så gik jeg et år om i skolen. Så var jeg pludselig den ældste dreng i klassen, men det så de så også ned på. Efter 0. klasse kom jeg i en specialklasse, hvor vi var fire elever. Det var bare sådan en klasse, hvor man blev sat ind, og så tog vi på ture og kiggede på ting, fordi vi var ikke kloge nok. Og i 3. klasse kommer jeg så tilbage til min folkeskoleklasse, hvor stadigvæk det her mobning foregår. Jeg får tæsk næsten hver dag, og drengene havde det meget sjovt med at slå på mig. Jeg var meget outsider, jeg havde ikke rigtig nogen venner, og jeg havde ikke rigtig nogen motorik, så jeg var ikke god til sport eller noget som helst. Mine forældre... de var fattige, så vi havde ikke rigtigt det nyeste tøj at gå i. Jeg*

havde krøller og briller. Og i 3. klasse var jeg også så heldig at få bøjle også på, så jeg var bare det perfekte mobbeoffer.” (Bilag 2:28, l. 2). Ud fra Bents fortælling træder det frem, at han har været udsat for psykologiske overgreb og på baggrund af disse overgreb følt sig uden for og uønsket som barn. Det er oplevelser, der er forbundet med stor nedgøring, mobning og afvisning. Ikke alene var Bent udsat i skolen, for da Bent kom hjem fra skole fortsatte ydmygelserne: *”Han nedgjorde mig... Jeg havde astma som barn. Og jeg måtte ikke sidde i stuen om aftenen, fordi jeg trak vejret meget, meget dybt. Og det kunne han simpelthen ikke holde ud, fordi det irriterede ham, når han sad og så tv. Så jeg skulle bare gå ind til mig selv og sidde.”* (Bilag 2:29, l. 15). Bent refererer i denne udtalelse til en oplevelse, han har haft med sin stedfar i deres tv-stue. Der er tale om en voldsom og bevidst adfærd, der tilsyneladende har ønsket at nedgøre, ydmyge og isolere Bent med det formål at begrænse ham og kontrollere ham. Dette har påvirket Bents syn på mænd: *”Hvordan jeg er blevet behandlet igennem min barndom, og min stedfar... jeg stoler for eksempel ikke på mænd overhovedet. For mænd er bare nogle dumme svin, som siger én ting og mener noget andet bagefter”*. (Bilag 2:33, l. 1). Dette standpunkt vidner om, at Bent aldrig er kommet tilbage i et sundt udviklingsspor. Barndoms minderne med stedfaren kan være en forklaring på, hvordan de har formet Bents tilbøjelighed til at tænke om mænd på denne måde, og som er en erfaring, der er blevet en del af Bents habitus. Bent har også senere i livet udviklet borderline, og ifølge Simonsen og Møhl, er en sort-hvid tænkning om, at alle mænd eksempelvis er idioter, således et udtryk for forsvarsmekanismen splitting, som i særdeleshed flugter med borderlinetilstande (Simonsen & Møhl, 2013:146). Det tyder i den forbindelse på, at Bent ikke kan navigere i gråzoner, fordi kompleksiteten i at differentiere mennesker fra hinanden er uvant og uoverskuelig. Ifølge Simonsen og Møhl er centralt for borderline i øvrigt den indre og kroniske tomhedsfølelse, identitetsforstyrrelse og frygten for afvisning. Frygten for afvisning kan ligge i tilknytningstraumet, der har rod i Bents oplevelse af emotionel neglekt, hvilket har påvirket evnen til at danne varige og stabile relationer senere i livet (Simonsen & Møhl, 2013:566-567). Dette stemmer også overens med Bents manglende lyst til at indgå i nye relationsdannelser: *”Jeg gider ikke at tage mig tid til mennesker, som jeg højst sandsynligvis ikke kommer til at bruge særlig meget tid på. Når jeg flytter herfra, så 99% af de mennesker, som jeg har snakket med her, kommer jeg ikke til at høre fra igen* (Bilag 2:25, l. 26).

Udover omsorgssvigt og mobning i barndommen, så bliver det også centralt for informant Anton, at hans mangeårige misbrug med start som tidlig teenager fik konsekvenser for hans relationer og

kontakt til familien: *"Mine brødre snakker jeg med, når jeg ringer til dem, for de ringer sgu ikke til mig."* (Bilag 1:9, l. 21) Anton kommer i den forbindelse med potentielle forklaringer på, hvad det er for nogle begivenheder, der er gået forud for, at den familiære tilknytning for nuværende er svag: *"Jeg har engang sparket hans dør ind i en skævert, hvor jeg slet ikke kan huske jeg har gjort det og tog faktisk hele hans computer med hele hans eksamen i til at blive revisor."* (Bilag 1:10, l. 17). Denne handling må anses for at være en optræden, som til stadighed nager Anton mange år efter, og som han har problemer med at tilgive sig selv for. Baseret på min egen forforståelse er det ikke utænkeligt, at Anton på grund af sin daværende livsførelse – og i et forsøg på at skaffe økonomisk kapital – har set sig nødsaget til at stjæle værdier hos sin bror. Det må understøttes af, at stoffer er stærke kræfter at kæmpe imod og er så afhængighedsskabende, at det kan drive mennesker ud i situationer, der kan gøre økonomisk og følelsesmæssig skade på familien. Antons bror har også forsøgt at hjælpe ham ud af sit misbrug: *"Min storebror har betalt min behandling 2 gange, du ved, hvor jeg så er gået efter 3 uger, du ved. Så det er jo ikke okay."* (Bilag 1:10, l. 12). I forlængelse heraf siger Anton: *"Det gør ondt, hvis jeg spørger ham om noget. Det er også derfor, at det er meget, meget sjældent jeg spørger dem om noget."* (Bilag 1:11, l. 1). En oplevelse som den Anton beskriver har betydet, at han føler stor ydmyghed, når det kommer til sine brødre. Det må komme sig af, at han skammer sig over, at han har måtte ty til den slags handlinger, og det forstærkes af en dårlig samvittighed og skyldfølelse over, at han ikke har evnet at gennemføre behandlingsforløbene.

Under interviewsituationen med Nick gav hans bipolare lidelse udslag i et generelt manglende fokus og et ambivalent følelsesregister. Adspurgt til Nicks årsag til at tage ophold på [Forsorgshjem], taler Nick ud af en tangent. Nick besvarer blandt andet spørgsmålet med: *"Ikke Putin osv. for i Sovjetunionen, der er det statskapitalisme. Der er det ikke kommunisme og socialisme. Så det er meget præget af, at jeg faktisk er socialist, og jeg er kristen samtidigt. Det er ikke almindeligt, men begge Karl Marx' bedstefædre var sådan set jødiske rabbinere. Det mener jeg ikke, selvom jeg egentlig er enig i mange af hans tanker... Øøøhm, hvorfor jeg kom herud?"* (Bilag 3:49, l. 22). Det blev hurtigt tydeligt for mig, at Nick havde svært ved at holde fokus på spørgsmålene, hvilket er et udtryk for et talepres og en tankeflugt – tanker, der raser og let skaber distraktion. Et andet symptom, som træder frem er også ifølge Simonsen og Møhl grandiositet og øget selvvurdering (Simonsen og Møhl, 2013:366-367). *"Så er jeg en, der gør oprør og tør, og ikke bange for at være uvenner med de fleste, og at de ikke kan lide mig. Det er da helt sikkert, at de sidder og sladrer på rygerværelset på"*

grund af, jeg næsten ikke er herude ret meget. Så er jeg ude at sælge aviser, og jeg er måske i frimærkeklubben. Jeg foretager så mange aktiviteter ud af huset, og at jeg så ikke har et decideret misbrug. Selvom jeg i perioder drikker for meget, så kan jeg sige 1-5 eller 0. Det kan jeg beslutte mig til. Så jeg er sådan set et overskudsmenneske herude". (Bilag 3:51, l. 28). Nicks grandiose forestillinger kommer til udtryk ved, at han i fortællingen mener, at han ved alt, tør alt og generelt betragter sig selv som bedre end de andre på forsorgshjemmet. Jeg lægger også mærke til, hvordan han forholder sig til sig selv og sit eget misbrug, og ud fra denne fremstilling, bliver jeg også nysgerrig på, om der kan foreligge et manglende erkendelsesaspekt. Undervejs som interviewet skred frem, blev hans fortællinger mere ekstreme. Nicks vrede blev i den grad styrende for hans fortællinger, og traumet blev i den forbindelse centralt. Nick fortæller blandt andet om opdragelsen i et meget militærisk og konservativt hjem med en far, der har slået både ham og hans mor, men også om en mor og ekskone, der tilsyneladende har voldt ham meget psykisk smerte: "Min mor heltedyrkede en mand, der bankede hende. Det er lige før, hun onanerede til hans billede. Og sådan noget, det er så nedværdigende. Min mor står for alt det, jeg ikke kan lide. Hun siger (med sin ynkelige stemme), at jeg selv har fortjent de tæsk jeg har fået." (Bilag 3:52, l. 23). Måden hvor på Nick karikerer sin mors stemme og bruger ekstreme udtryk som "heltedyrke" og vulgære udtryk som "onanere" er med til at forstærke betydningen af den vrede, som han føler mod sin mor, men mest af alt siger det noget om graden af hans maniske tilstand, hvor han er vred og ukritisk i sin fremstilling. Ikke desto mindre er disse erfaringer med hans forældre internaliseret som en del af Nicks habitus og begrænser ham dermed i at tænke anderledes herom. Fortællinger om Nicks familie fremstår tilnærmelsesvist som en besættelse, i og med denne slags beskrivelser bliver gennemgående for vores samtale. På baggrund af Nicks betydelige udsving i aktivitetsniveauet, vurderede jeg derfor, at en fortsættelse af interviewet var meningsløs, da samtlige fortællinger i en eller anden grad måtte være præget af maniens tilstedevær og give anledning til de samme analytiske konklusioner.

På borgerniveau kan det foreløbigt sammenfattes, at informanterne først og fremmest med udgangspunkt i Bourdieus kapitalteori, ikke har en stor økonomisk kapital, da borgerne qua deres livssituation ikke disponerer over materielle ressourcer og ting, der kan omsættes til eksempelvis penge. Derudover kan overførselsindkomster såsom kontanthjælp og førtidspension generelt anses for at være begrænsende sammenlignet med den almene borgers økonomiske råderum. Dette vil også forstærkes af, at informanternes indkomst i større eller mindre grad skal dække et misbrug, som

indskrænker den økonomiske kapital betydeligt mere. Anton og Bent har ingen uddannelsesmæssig baggrund og har generelt arbejdet beskedent. Derfor må det antages, at deres kulturelle kapital er forringet, og at afkodning af kulturelle referencer ikke har fundet sted i større omfang. Nick er den eneste, som har taget en uddannelse og taget aktiv del i samfundet. Dog kan jeg stille mig tvivlende over for alle Nicks fremstillinger og dermed rigtigheden heraf. Det træder også frem, at der på tværs af informanterne kan udledes en svækket social og symbolsk kapital. Det skyldes, at alle informanter har redegjort for oplevelser og erfaringer, der har rod i en kompliceret familiesituation, hvor deres tilknytning til familiære relationer er forstyrret, begrænset og præget af svigt, hvilket formentlig har haft indvirkning på følelsen af at have en social plads. Jeg forestiller mig også, at denne slags oplevelser har stor betydning for, i hvilket omfang de nærer tillid til personale i institutionen, andre professionelle og omverden generelt. Dette har Anton eksempelvis dårlig erfaring med: *"Fordi jeg har også haft mange sagsbehandlere, der har prøvet at ville pådutte mig alt muligt, hvor jeg bare har kunne se med det samme, at det der kommer bare ikke til at gå."* (Bilag 1:18, l. 8). Dette kan sammenfattende være med til at understøtte, hvorledes borgerens samlede habitus kan indskrænke socialrådgiverens mulighed for relationsarbejde og senere begrænse handlingsrummet i praktiseringen af Housing First som tilgang, fordi borgernes tidligere livserfaringer komplicerer muligheden for at bistå den enkelte.

Boligcentreret samarbejde med borgeren og Housing First som indsats

Denne delanalyse har til formål at redegøre for de fortællinger, der relaterer sig til boligcentreret samarbejde og muligheden for at praktisere Housing First tilgangen. På praksisniveau vil Lones erfaringer med tilgangen skildres og i et samspil med borgerniveauet, vil informanternes synspunkter og oplevelser forbundet til boligcentreret samarbejde præciseres.

Når borgeren ankommer til forsorgshjem, bliver borgeren bedt om at melde sig ind i et boligselskab, ligeså snart forsørgelsesgrundlaget er sikret. Dette italesættes som en del af en indskrivningssamtale, da det er et krav, at borgeren er aktivt boligsøgende under opholdet, som i lovgivningen er karakteriseret som værende midlertidigt. I den forbindelse oplever Lone vanskeligheder med henblik på at opstarte et samarbejde herom: *"Jeg har ikke oplevet, at der er nogle, der i løbet af et halvt år har fået en bolig. Fra de melder sig ind, til at de får en bolig. Det har jeg ikke oplevet endnu. Og så*

kan vi i øvrigt være udfordret, at borgeren lige skal hoste op med 200 kr. for at blive meldt ind, og at det ikke er deres førsteprioritet, hvis du helst skal have til det daglige hashforbrug, eller hvad du nu ellers måtte have brug for." (Bilag 4:70, l. 7). Denne erfaring giver anledning til at tænke, at der på den baggrund må være besværligheder forbundet med at kunne etablere et boligsamarbejde samt fastsætte en permanent boligløsning tidligt i forløbet, og fordi det må anfægtes, at minimum et halvt års ventetid på bolig gennem boligselskab er relativt meget. Men det gør mig også opmærksom på, at erhvervelsen af en bolig i virkeligheden ikke altid er borgerens førsteprioritet, da der i mange tilfælde kan være et misbrug eller for den sags skyld en diagnose i vejen for, at borgeren formår og evner at prioritere sin boligsituation. Der er dog også mulighed for at søge bolig gennem det private, men Lone oplever ikke altid, at det er til gavn for borgeren: "Der hvor det kan ske hurtigt er igennem det private, men det har også den bagside, at vi ikke altid helt kender præmissen i det. Og der er en del, som har billige lejligheder, som også er nogle dårlige lejligheder, og hvor udlejer måske ikke er helt fin i kanten. Så der er noget mere sikkerhed i en boligforening" (Bilag 4:69, l. 35). Det opleves, at borgerens boligsituation bliver begrænset af det private marked, der ikke i samme omfang kan stille ordentlige lejligheder til rådighed, og at man derfor kan se sig nødsaget til at søge gennem en boligforening. I den forbindelse er det tilmed også betydningsfuldt for borgeren, hvor og hvordan de fremadrettet skal bo. På lige fod med den almene borger, har informanten Bent eksempelvis også krav og ønsker til sit næste hjem: "Jamen, jeg vil have en 2-værelses lejlighed. Med et ordentligt køkken i. Fordi igen... jeg skal kunne lave mad. Og ja. Det er sgu egentlig bare det vigtigste for mig, at jeg har et køkken, et soveværelse og en stue. Og jeg vil gerne være tæt ved min familie. Jeg vil gerne se min nevø". (Bilag 2:37, l. 5). Jeg bliver bevidst om, at selvom borgere er hjemløse, så er det ikke uden betydning, hvor borgeren kommer til at bo efter endt ophold. Tværtimod tænker jeg, at denne betragtning må vægtes højt i arbejdet med målgruppen, da deres ressourcer modsat den almene borger i virkeligheden skal være forenelige med at fastholde den givne bolig. Lone fremhæver i særdeleshed de strukturelle forhold, som gør det er vanskeligt at opdrive billige og betalelige boliger, og som dermed påvirker indsatsen på mesoniveau med henblik på at omsætte Housing First tilgangen i praksis: "Men jeg tænker, at jeg ikke kan se, hvor de boliger skal komme, fordi de jo heller ikke har mange penge vores beboere. Og det skal jo derfor være billige boliger." (Bilag 4:69, l. 38). Bent ser til gengæld ikke denne økonomiske ramme som en udfordring, men nærmere et stempel og en stigmatiserende afgrænsning: "[...] Når man kommer herud. Så bliver du stemplet som modtager her, og så... "Vi skal også finde en lejlighed, du har råd til, Bent". Jamen, jeg skal jo ud og have mig et

fucking arbejde. Jeg vil gerne op og tjene over de 15.000 om måneden. Gerne mere. Og det kan jeg også godt komme til [...] Man bliver lidt stemplet som en del af systemet. Som om: "Du skal lige huske, at når du skal videre herfra, så skal din kontanthjælp kunne række" Jeg skal ikke være på kontanthjælp" (Bilag 2:43, l. 23). Det træder frem, at Bent har en forventning om og et mål for hans fremtidige livssituation, og at han i virkeligheden føler sig stemplet som modtager af kontanthjælp. Dette er ifølge Goffman et stigma og dermed en social position, han forsøger at bryde op med som led i den kategorisering, han føler sker, når man tager ophold på et forsorgshjem. Men det er også et udtryk for, at han orienterer sig i kampene i feltet om at få lov til at definere hans situation. Forestillingen om, at Bent vil ud at have et arbejde og dermed synes at være provokeret af, at han i boligsøgningen bliver afgrænset økonomisk, kan betegnes som værende Bents faktiske sociale identitet. Det vil sige den identitet, som han selv lægger frem og identificerer sig med. Man kan stille spørgsmålstejn ved om denne selvforestilling stemmer overens med Bents tilsyneladende sociale identitet, som eksempelvis er den som Lone og andre boformsmedarbejdere vil basere hans ressourcer på og tilrettelægge en indsats ud fra. Boformsmedarbejderen vil være mere privilegeret i sin kapitalsammensætning og dermed generere mere magt end borgeren i definitionen af indsatsen. Der er imidlertid ikke konsensus imellem det, som boformsmedarbejdere kunne anse for at være borgerens tilsyneladende sociale identitet og de forestillinger, som borgeren omvendt har om sig selv. Der opstår i den forbindelse en risiko for, at de to identiteter vil kollideres og skabe divergerende opfattelser i indsatsen og dermed uenighed om målet med opholdet. Da jeg spørger Bent, om han har nogle bekymringer i forhold til at flytte, fortæller han: *"Jo lidt at blive ensom igen. Men jeg er lidt bange for det her efterværn, når man er færdig her... Jeg er ikke særlig god til det her med at være voksen. Og bare at blive efterladt for sig selv. Nu får du en lejlighed, nu har du en lejlighed. Værsgod at klare dig. Det virker lidt som det koncept vi har, vi kører: Når du har fået en lejlighed, så må du klare dig derfra."* (Bilag 3:44, l. 10). I denne udtalelse bliver jeg opmærksom på, at Bent i virkeligheden også er bekymret for at flytte, fordi han frygter at blive ensom og ikke er god til at være voksen. Dette er imidlertid en ydmyg opfattelse af sig selv og et udtryk for selvindsigt, hvorefter han i samme udtalelse pludseligt drages af mismod og negative tanker om at blive efterladt efter endt ophold på forsorgshjem. Jeg registrerer, at Bent generelt opleves modsigende, hvilket må tilskrives Bents diagnose borderline, hvor symptomet identitetsforstyrrelse viser sig (Simonsen & Møhl, 2013:566-567). På den ene side udtaler han, at han føler sig stemplet, at han vil flytte og vil ud at have et arbejde, hvorimod han på den anden side anerkender, at han er begrænset af frygten for

ensomhed og frygter de forpligtelser, der følger af at være voksen og bo for sig selv. Alene af den årsag, at Bent har boet på forsorgshjemmet i 10 måneder, formodes det, at der må være vanskeligheder forbundet med at hjælpe Bent videre i egen bolig, da denne opholdslængde i virkeligheden ikke kan være i Bents kontaktpersons interesse. Bent udtrykker altså en generel utilfredshed med boligsamarbejdet og også en kritik af hans kontaktperson: *"Vi har ikke rigtig nogen relation. Vi snakker sammen, når vi ser hinanden. Og så engang imellem, hvis der skal være et møde. Men han kommer ikke og spørger: "Hvordan går det" og "Har du brug for at snakke"* (Bilag 2:38, l. 6). I den forbindelse overvejer jeg, at Bents identificerede problemer med relationsdannelser kan have fået betydning for kontaktpersonens mulighed for i det hele taget at skabe en relation til Bent: *"Der var et tidspunkt, for 2 måneder siden, 3 måneder siden... der havde jeg det virkelig forfærdeligt. Jeg tænkte på at tage livet af mig selv og sådan noget. [...] En uge, hvor de kom ind og kiggede til mig og spurgte til mig. Men ikke på ét tidspunkt kom min kontaktperson ind og spurgte til mig. [...] jamen, det kan jeg ikke rigtig bruge til noget så. Han må bruges til at finde lejligheder"* (Bilag 2:38, l. 11). Denne udtalelse kan ifølge Simonsen og Møhl antages for at være en voldsom devaluering af Bents kontaktperson, hvor denne behæftes med fejl, fordi skuffelsen er altoverskyggende (Simonsen og Møhl, 2013:146). Bent har aktivt indsnævret deres relation til at være boligcentreret, men det er ikke utænkeligt, at Bent og Bents kontaktperson har modsatrettede oplevelser af dette fænomen, da Bents kapitalkonstellation og tidligere livserfaringer kan være medvirkende til, at han har svært ved at modtage omsorg samt aflæse og kode den sociale relation, hvilket gør ham tilbøjelig til at opgive denne: *"Han kommer overhovedet ikke til mig. Han skriver til mig, hvis han har fundet en lejlighed, sååå... men jeg har så heller ikke kommet til ham og bedt om noget. Jeg tænker også... det er bare sådan lidt professionelt. Fra hans side af burde han komme og prikke til mig og sige: "Hvad så?"."* (Bilag 2:39, l. 20). Jeg bliver således opmærksom på, at Bents fortællinger tenderer til en generel ansvarsfralæggelse, hvor han er udsældende på institutionen og hans kontaktperson og alene tillægger andre skyld for Bents livssituation. I det tilfælde gør Bent brug af forsvarsmekanismen projektion, hvor han formentlig projicerer sine egne utilstrækkeligheder over på sin kontaktperson som en overlevelsestrategi (Simonsen & Møhl, 2013:146). Bents borderline diagnose er medvirkende til at indsnævre hans syn på verden og andre mennesker og er derfor en modstand og en forudsætning, der sammenlagt må anses for at være udfordrende og begrænsende i samarbejdet mellem socialrådgiver og borger og dermed også i praktiseringen af Housing First som indsats. Det fremstår klart, at der kan foreligge et modsætningsforhold mellem socialrådgiverens socialfaglige

vurdering og borgerens forestillinger om sig selv og egne evner. Dette eksemplificerer Lone også med følgende: *"På et tidspunkt har jeg haft en ung mand, der ind imellem var i nogle voldsomme psykoser, og som havde sådan en historie med sig om, at han skal have et spark og i gang med at arbejde igen. Han ville gerne undgå mig, fordi jeg selvfølgelig gerne ville tale om de udfordringer, han havde"* (Bilag 3:58, l. 1). Dette er tilmed et eksempel på, at der opleves en diskrepans mellem det, som borgeren ønsker, og det borgeren ud fra Lones synspunkt i virkeligheden evner i sin tilværelse. Her må Lones ræsonnement bestå i uoverensstemmelsen imellem borgerens ønske om at kunne indgå på det ordinære arbejdsmarked og samtidigt være udfordret af psykoser. Borgeren har således forestillinger om det liv, han drømmer om, men når kontakten ikke kan etableres, kan det være et udtryk for borgerens manglende selverkendelse eller flovhed over ikke at kunne indfri de forestillinger eller drømme. Lone oplevede afvisningen således: *"Jamen, så lukkede han bare ikke op. Eller kunne sige, at: "Jamen, jeg kan ikke lige nu. Vi kan sige om en time?", og så om en time, så kunne han heller ikke. Meget vanskeligt at komme ind på livet af"* (Bilag 4:58, l. 10). Man kunne forestille sig at modviljen, der viser sig i udskydelsen af aftaler bliver et udtryk for, at borgeren benytter sig af det, som Goffman vil betegne som informationskontrol. I informationskontrollen ligger borgerens interesse i at skjule stigmatiserende egenskaber, som potentielt kan give anledning til, at denne vil kategoriseres som social afviger og tillægges bestemte adfærdsmæssige karaktertræk og egenskaber. Her bliver undgåelsen central, når borgeren aflyser møder for at undgå at komme i kontakt med og konfronteres med ubehagelige følelser. Når det generelt kommer til at praktisere møder og aftaler med borgerne på forsorgshjem, oplever Lone, at man ofte må gå på kompromis og sætte forventningerne ned til borgerens deltagelse i forhold til, hvad der ellers i enhver anden situation ville være absurd: *"Det er virkelig som om, at man har et vindue på et kvarter en gang om ugen agtig fornemmelse, hvor man måske kan tale en eller anden form for fornuft. Og så finder man jo så ud af, at det næst bedste jo er, når de så ikke er helt så wasted eller skæve"* (Bilag 4:67, l. 20).

Ligesom at jeg oplevede, at Nicks psykiske tilstand gav anledning til distraktion og manglende relevans i gensvaret, oplevede jeg også en generel vanskelighed i forhold til at reflektere på et over et spørgsmåls betydning, og at samtale om eksempelvis bolig var begrænset af borgerens funktionsniveau og manglende evne til at formulere ønsker og mål for sit liv. Trods operationalisering var det vanskeligt at opnå en dialog, der ikke var udfordret af misforståelser. Adspurgt til Antons samarbejde med sin kontaktperson på forsorgshjemmet, og hvor ofte de i den forbindelse talte om og

havde møder relateret til Antons boligsituation, svarer Anton prompte: F: *"Ja... men så langt tænker jeg slet ikke. Lige nu skal jeg ud i det § 107, og det forholder jeg mig til. Det forholder jeg mig til."* (Bilag 1:17, l. 6). I den forbindelse blev det tydeligt for mig, at Anton ikke forstod, at jeg refererede til det samarbejde, der var gået forud for, at han nu skal i et § 107-tilbud, og at svaret derfor bærer præg af at være forceret. Med denne respons forstod jeg, at det i det hele taget kan være svært for en målgruppe som denne at analysere et spørgsmåls betydning og i den forbindelse tage stilling til sårbare forhold, som vedrører deres liv. Derudover kan jeg udlede, at vi på grund af ulige kapitalkonstellationer ikke har samme forudsætninger for at handle og samtale om et givent emne. Jeg oplevede i denne samtale, at vi befandt os på et lavere abstraktionsniveau, hvilket på mange måder kunne tænkes at have rod i Antons kognitive færdigheder, som kan være skadet af stofpåvirkning. Udover at udtalelsen er et udtryk for, at Anton har misforstået intentionen med spørgsmålet, bliver jeg også opmærksom på den forsvarsposition, som Anton indtager. Da Anton formentlig troede, at jeg stillede forventning om hans egne overvejelser omkring erhvervelse af egen bolig, anså jeg i gentagelsen *"og det forholder jeg mig til"* et behov for at beskytte sig selv. Det væsentlige er, at jeg bliver opmærksom på, hvordan kommunikationsvanskeligheder alene kan besværliggøre muligheden for at finde et fælles sprog med borgerne, og som tilmed må afspejle en magt, når to parter indbyrdes kæmper om, hvordan en situation skal forstås. Det forestiller jeg mig også er vanskeligheder, som kan overføres til og influere på de krav og forventninger, som borgeren skal indfri i den generelle boligcentrerede indsats.

Samarbejdet med myndighed på forsorgshjem

I mit interview med Lone var jeg indledende nysgerrig på, hvad det var for nogle forventninger, hun havde, da hun startede med at arbejde med denne målgruppe og i den forbindelse også hvilke indtryk hun skabte: *"Altså jeg blev overrasket over alt det her misbrug, og hvor meget det fylder. Fordi man må misbruge, og der er mange som er i meget aktivt misbrug, og de vanskeligheder det så skaber i forhold til det samarbejde, vi skal have."* (Bilag 4:56, l. 31). Selvom at Lone giver udtryk for, at misbruget fylder meget på forsorgshjemmet, så arbejder hun i overensstemmelse med kerneindsatsen: *"Hver gang vi sidder sammen, så vender vi den. Og det er selvfølgelig også fordi vi har en myndighedsrådgiver i den anden ende, som kigger os over skulderen"* (Bilag 4:58, l. 16). Denne udtalelse bliver en bekræftelse af, i hvilket omfang borgerens boligsituation vægter stort i indsatsen

blandt andet fordi borgerens myndighedsrådgiver, det vil sige borgerens tidligere opholdskommune og dermed betalingskommune, også har en økonomisk interesse i, at borgeren hurtigst muligt flytter. I den forbindelse oplever Lone ikke, at der altid er overensstemmelse mellem den socialfaglige vurdering, som hun foreligger myndighedsrådgiveren: *"Det koster jo vanvittigt mange penge for kommunerne at have folk til at bo på et forsorgshjem, så der er da nogle kommuner, som er meget insisterende på, at de skal bare finde en bolig, og slet ikke er indstillet på, at man måske skal arbejde på, at de skal i et andet botilbud af mere permanent grad."* (Bilag 4:58, l. 33). I den forbindelse kommer Lone med et eksempel: *"Vi har jo haft nogle, der er kommet fra et § 107-tilbud, som de så ikke kan være i, men ender ude ved os i et § 110-tilbud, og så en myndighedsrådgiver, der bare mener, at vi bare skal finde en helt almindelig lejlighed til vedkommende"* (Bilag 4:59, l. 7). Ud fra disse udtalelser bliver det centrale, at manglende samarbejde og forskellige syn på borgerens ressourcer og fremtidige støttebehov influerer på muligheden for at tilrettelægge en boligindsats, hvor det er borgeren, der er i centrum.

Borgeren skal principielt også deltage i jobsamtaler med sin jobcenterrådgiver, hvilket kan betegnes som en slags kontrakt, der hvis den brydes, kan udmunde i sanktionering. En slags kontrakttænkning, hvor jobcenterrådgiverens fokus er på, om kontrakten overholdes, snarere end at vurdere borgerens muligheder for at leve op til planen. Det er et udtryk for en magttænkning, der med Michel Foucaults begreb om pastoralmagt, kan vise sig i eksempelvis jobplanen som redskab til en katalogisering, der konstruerer klienten og bekræfter dennes behov for hjælp og støtte (Järvinen, 2016:294). Sanktionsmulighederne adresseres i Lov om aktiv socialpolitik §§ 36-40 (Herefter LAS) og sker i de tilfælde, hvor borgeren udebliver fra tilbud uden rimelig grund som led i den beskæftigelsesrettede indsats. Kommunen kan undlade sanktionering af borgeren, hvis det vurderes, at det ikke vil fremme personens rådighed jf. LAS § 13, stk. 8. Lone oplever i den forbindelse, at borgere ofte ikke bliver mødt i deres udgangspunkt for ikke at møde op til samtale i jobcentret: *"Du er ikke mødt, så sender jeg nu, at du kan blive sanktioneret, og så får du 5 sideres brev med, hvad du skal gøre for ikke at blive sanktioneret" i stedet for at sige: "Ej, nu bliver jeg sådan helt... Jeg ringer sgu lige for at høre. Nu blev jeg da helt bekymret over, at du ikke kom, fordi vi havde den her aftale. Har du glemt det?". Åååh. Nogle gange, så gør noget mere"*. (Bilag 4:67, l. 26). I denne udtalelse udledes Lones ønske om, at borgerne anerkendes i deres livssituation, hvor tungerevejende problemer er en hindring for at efterleve de forpligtelser, der er forbundet med at skulle stå til rådighed, og at man med fordel fra

jobcenterrådgiverens side kunne være mere nysgerrig på borgerens årsag til at aflyse eller udeblive. Lone oplever altså, at sanktionsreglerne i kontanthjælpssystemet ofte ikke imødekommer borgeren. Her er der tale om, at forskellige forvaltninger karambolerer med hinanden i kampen om, hvilke målsætninger og rammer der skal gælde for borgeren. Af samme årsag foreslår Lone, at møderne med fordel kan afholdes på [Forsorgshjem]: *"Men jeg siger jo som regel til mine folk, der har en jobenterrådgiver, en socialcenterrådgiver eller en ydelses... kom gerne herud. Vi vil gerne holde møder herude, fordi jeg tænker, at de får en eller anden indsigt i, hvordan tingene er. De kan se det værelse de bor på og sådan noget."* (Bilag 4:60, l. 34). Lone inviterer til et tættere samarbejde med myndighed ved at foreslå mødeafholdelse på forsorgshjemmet i håbet om, at dette kan skabe ny indsigt i borgernes tilværelse og større forståelse for borgerens manglende evne til at samarbejde. Dette ønske er således i overensstemmelse med Lones beskrivelse af borgerens funktionsniveau, hvor hun problematiserer borgerens udgangspunkt for at handle og udvikle et potentiale i overensstemmelse med, hvad der forventes: *"Det er små skridt, og det handler om at være... fejre de små succeser, og det kan nogle gange være, at man deltager i gangrenøring, som er en succes, og at man får taget affald og gammelt madaffald ud af sit værelse. Så de store ryk er sjældent vi ser det"* (Bilag 4:56, l. 25). Når det på [Forsorgshjem] må betragtes og anerkendes som en succes, at borgeren kommer ud med sit affald, kan det være med til at sætte borgerens forudsætninger for at efterleve deres forpligtelser i perspektiv. Når borgeren i stedet forbryder sig imod de regler, der forudsætter muligheden for at modtage hjælp, kan man med Howard Beckers stempelingsteori understøtte, hvordan der i virkeligheden er risiko for, at borgeren vil føle sig stemplet, når borgeren i forlængelse af en sanktion vil identificere sig med negative forventninger (Månsson, 2016:183). Derfor er det min overbevisning, at sanktioner – eksempelvis et fradrag i ydelsen efter LAS § 36 – vil have en uundgåelig effekt på kontaktpersonens mulighed for at skabe et konstruktivt funderet samarbejde omkring bolig, selvom disse to indsatser er uafhængige af hinanden. Dette fordi sanktioner fra borgerens myndighedsrådgiver vil kunne give anledning til øget konfliktniveau, hvor borgeren risikerer at trække sig fra samarbejdet, fordi sanktionen bliver en stressfaktor med henblik på at skaffe økonomisk kapital til at dække misbrug eller andre behov. Lone har således en klar holdning til jobcenterrådgiverens virkefelt: *"De servicerer et system, og så kan de komme hjem fra sådan et møde og vinge en masse ting af. Og nu har de gjort det, men det har jo ikke rykket borgeren nogle steder hen. Vi er jo ikke kommet tættere på en pension eller en udredning hertil. Det synes jeg da er ærgerligt."* (Bilag 4:60, l. 31). Denne udtalelse kan imidlertid tydeliggøre den doxa, som ifølge

Bourdieu eksisterer i feltet på forsorghjemmet. Her ytrer Lone sig om de forestillinger hun har i relation til samarbejdspartneres funktion i jobcenteret, som kan betragtes for at være en indgroet holdning og dermed en selvfølgelighed i institutionen. Når Lone forsøger at komme igennem med en udredning af borgeren med henblik på tilkendelse af førtidspension, viser det også, hvordan Lones doxa er præget af, hvad hun mener er realistisk i borgerens nuværende situation. Som et eksempel kan det nævnes, at den nye førtidspension fra 2013 har gjort det mere vanskeligt at få bevilliget en førtidspension, da den nye reform fordrer til, at man i videst muligt omfang forsøger at udvikle på borgernes arbejdsevne. Dette har rod i den nuværende rehabiliterende tankegang, som er præget af, at man er nødt til at kigge på de ressourcer, der er tilbage, også hos de svageste borgere (Holmgaard, 2014:40). Denne tankegang ser jeg ekspliciteret i Lones følgende beskrivelse, som afspejler et eksempel på et møde, hun har haft med en jobcenterrådgiver: ”...så tager de lige sådan nogle småjobs med mening med, eller et eller andet, som de lige kaster ind i det her til den her alkoholiker, der har drukket siden han var 14 år gammel, og nu er han 50. Som siger, at han kunne da godt noget med fiskeri. For det har han gjort tidligere. Ja, men han mistede også det job, fordi han drak for meget, og i øvrigt var han vist ikke fisker, men egentlig bare med i lastvognen, der hentede fisk... Når man ikke får sat sig ordentligt ind i, hvad det er for nogle mennesker. Det bliver så fladt, og det er uden mening på en eller anden måde”. (Bilag 4:60, l. 18). Lone oplever en frustration i forhold til, at der ikke foreligger en gensidig forståelse af borgerens egentlige problemkompleks. Det vil sige, at Lone ikke altid oplever, at jobcenterrådgiveren har føling med og tilstrækkeligt med indsigt i den målgruppe, som bor på forsorghjem og i stedet forsøger at fremdrage beskæftigelsesmuligheder, der ikke er i overensstemmelse med Lones vurdering af borgerens evner og kunnen, hvilket må forstærkes af, at det vel og mærke er medarbejdere på forsorghjemene, der har den daglige omgang med beboerne: ”F.eks. jobcenteret som ikke kan forstå, at de er væsentligt længere ude end de synes de er. Fordi ”Han var da slet ikke beruset, da han var inde ved mig”. Nej, men han sad en halv time inde på dit kontor, og der har han måske lige drukket sig til en funktionspromille. Men kom lige herud og vær herude i to timer en eftermiddag og se med egne øjne, hvad funktionsniveauet er. Altså, den der manglende indsigt i... og det får du jo ikke inde på et kommunekontor.” (Bilag 4:60, l. 9).

Diskussion

Hjemløseområdet har altid haft storpolitisk bevågenhed, og da jeg gennem analysens empiri og resultater er blevet bevidst om, at den politiske og lovgivningsmæssige ramme i høj grad har vist sig at influere på mikro- og mesoniveauet, vil denne diskussion afspejle makroniveauet med afsæt i den nye politiske aftale på hjemløseområdet fra 2021, da jeg forestiller mig, at denne kan forstærke udfordringerne på mikro- og mesoniveau og dermed få betydning for indsatsens som den praktiseres på § 110-boformer.

Det fremgår af SEL § 177, nr. 5, at staten refunderer 50 procent af kommunens udgifter til boformer efter § 110 herunder udgifter til bistands-, støtte-, og aktivitetstilbud m.v. i forbindelse med boformen. Det vil i dette tilfælde være borgeres tidligere opholdskommune, som bliver betalingskommune, og dermed dækker udgiften til opholdet. Kommunerne har ret til refusionen efter Retssikkerhedsloven (Herefter RSL) § 9c, når borgere tager ophold på en § 110-boform efter SEL jf. stk. 2 nr. 1. I den nye politiske aftale fra 2021: Fonden for blandede byer – Flere billige boliger og en vej ud af hjemløshed (Social- og Ældreministeriet, 2021) omlægges den nuværende refusionsordning på forsorghjem, således der fremadrettet alene gives 50 procent refusion på kommunernes udgifter til borgeres ophold på forsorghjem i 90 dage pr. løbende år, hvorefter den helt nedsættes til 0 procent. Omlægningen indføres gradvist, således der i 2023, 2024 og 2025 kan gives refusion på 120 dage, hvorefter der fra 2026 vil ske en nedskæring af refusionen ned til de 90 dage pr. løbende år. I den nye refusionsordning betyder det, at de første fire måneder og senere tre måneder er pr. løbende år, hvilket begrænser borgeren i at tage ophold på andre forsorghjem og starte forfra, såfremt borgeren af en frivillig eller ufrivillig årsag forlader stedet (Social- og Ældreministeriet, 2021:7). Den nye aftale indebærer således det perspektiv, at der fremover i den boligcentrerede indsats realiseres et større økonomisk incitament for at lykkes med at få borgeren ud i egen bolig. Jeg forestiller mig også, at det bliver en aftale, som i høj grad kan tilgodese den mest ressourcestærke gruppe af hjemløse, og som vil profitere af hurtigt at komme i bolig og ikke unødigt stagnere i institutionen. Omvendt antager jeg, at det for størstedelen af målgruppen bliver en udfordring af intensivere boligsamarbejdet yderligere, fordi andre sociale problemer, som det er fremført gennem analysen, komplicerer dette. Derfor antages det, at den nye politiske aftale får en kvantitativ betydning snarere end en kvalitativ, og i kraft af denne ordning, er jeg i tvivl om, hvorvidt kvaliteten i indsatsen fremover kan ske fyldest. Jeg stiller i den forbindelse

spørgsmålstegn ved, om det i samhörighed er muligt at foretage realistiske vurderinger af borgerens egentlige støttebehov. Lone fortæller i den forbindelse: *"Det kan godt være, at man tænker, at et økonomisk incitament får kommunerne til at arbejde mere målrettet på næste egnede bolig. At det kan der være noget fornuft i. Det har jo altid være en kommunal tanke, at man bruger det som incitament, men det er nødt til at skulle følges ad med den socialfaglige vurdering af støttebehov"* (Bilag 4:63, l. 33). Det er ikke utænkeligt, at borgerens tidligere opholdskommuner i den nye lovgivning fremover kommer til at trække deres borgere hurtigere hjem i tilbud i deres egen kommune. Eventuelt ved at oprette flere akutboliger, som kan gå ind under Housing First paraplyen. Dette kan også betyde for borgeren, at deres selvbestemmelse og medbestemmelse bliver sat mere ud af spil, fordi kommunerne i den nye aftale har mere at miste økonomisk. Lone fortæller i den forbindelse: *"Jeg tænker da, at det her øgede fokus på, at vi skal have dem ud, og med tanke på, at det kan vi formentlig også godt gøre, men hvor vi måske socialfagligt kan se, at det kommer formentlig ikke til at gå. Fordi [...] der har simpelthen ikke været lang tid nok til at få medicinen kørt godt ind, og at vi derfor bare laver svingdørsbeboere."* (Bilag 4:62, l. 29). Det kan derfor på et generelt plan vise sig, at der ikke er tid nok til at stabilisere borgeren. Borgere som måske i virkeligheden godt kunne være kandidat til egen bolig, men som alligevel kommer tilbage, fordi de ikke har været klar og har fået rette støtte. Den fremadrettede progression i indsatsen, forestiller jeg mig desuden kan gøre det vanskeligere for socialrådgiverne at slå igennem med den egentlige socialfaglige vurdering af borgerens støttebehov og dermed skabe varige og holdbare løsninger. Forsorgshjemene kan også sande til i borgere, som ikke er blevet udredt efter VUM med henblik på et mere permanent tilbud efter SEL § 107 og 108 (Nissen, 2016:87-98). Jeg forestiller mig i den forbindelse, at mange borgere vil være ukvalificeret til egen bolig og dermed forhastet og fejltagtigt komme i egen bolig alligevel. Dette kan sammenlagt være med til at afføde flere gengangere og svingdørsborgere, når det viser sig, at de borgere som fremover sendes i egen bolig ikke egner sig til dette. Af denne omlægning udledes det, at det danske systems indretning ofte kategoriserer og ekskluderer visse målgrupper, hvilket sker igennem filtrering og sortering af mennesker, hvor ressourcer går til dem, der er i virkeligheden kan profitere af indsatsen (Järvinen, 2016:304-305). Formålet med den nye politiske aftale må i høj grad tiltænkes at stræbe efter et bedre outcome. I dette tilfælde vil outcome være, at man fremover lykkes med at nedbringe antallet af hjemløse og er altså effekten af denne nedsættelse af refusionen. Effekten måles på baggrund af socialrådgivernes præstationer, nemlig output, hvor der intensiveres på boligsøgning- og løsning ude på forsorgshjemene med det formål at få flere videre og skabe mere

økonomisk effektivitet (Falcher, 2014:15-16). Den nye refusionsordning anser jeg generelt for at være et skalkeskjul for en større økonomisk prioritering og besparelse – et tiltag, der er pakket ind i ideen om, at pengene fremover skal følge borgeren ude i egen bolig, og hvor en ny bostøtteparagraf iværksættes med det formål at sikre en fastholdelse af boligen (Social- og Ældreministeriet, 2021:6-7). Jeg ser i denne økonomiske prioritering, at chancen for at lykkes med at hjælpe borgeren videre i virkeligheden forringes, og at de dårligste borgere aldrig vil få gavn af de omprioriterede penge. Udfordringerne som de allerede har vist sig i feltet, forestiller jeg mig i stedet vil forstærkes yderligere. Refusionsordningen kan bevirke, at flere hjemløse vil fortsætte en nomadekultur som levevej, når flere potentielt af egen fri vilje forlader forsorgshjemmet, før de har fået den rette hjælp. Dette må skyldes, at borgere vil opleve, at forventningerne til deres deltagelse stiger som følge af, at et større økonomisk incitament implementeres. Jeg ser til gengæld også, at det i mange tilfælde kan blive til en ufrivillig udsmidning eller bortvisning, da jeg påtænker, at et intensiveret boligsamarbejde kan øge konfliktniveauet. Det kan hænge sammen med borgerens afmagt, såfremt det ikke er muligt at tilgodese og imødekomme borgeren i de andre sociale problemer, når disse i realiteten er et udtryk for deres manglende evne til at samarbejde. Kerneopgaven og indsatsens som den praktiseres for nuværende og i forlængelse heraf den nye politiske reform, forstærker måden hvor på, vi operationaliserer hjemløshed som et enkeltstående problem, da refusionsændringen i overført betydning i høj grad kommer til at indsnævre betydningen af hjemløshed.

Konklusion og anvisning af handlemuligheder

På borgerniveau og professionsniveau herunder mikro- og mesoniveau har projektet stadfæstet, at hjemløshed ofte har følgeskab af andre sociale problemer, der kan indskrænke socialrådgiverens handlingsrum og vanskeliggøre at arbejde ud fra Housing First tilgangen. Borgerens livsverden er ofte præget af, at borgeren er både misbruger og psykisk syg. Dette giver alene anledning til, at socialrådgiveren skal møde borgeren med stor tålmodighed og nænsomhed i tilrettelæggelsen af indsatsen og ofte må sætte forventninger ned. Det får også den betydning, at aftaler kan blive aflyst, fordi borgeren ikke evner at efterleve sine forpligtelser eller forsøger at afværge tillæggelse af stigmatiserende egenskaber. Det viser sig også, at samarbejdet mellem socialrådgiver og borger i høj grad kompliceres af, at forskellige kapitalkonstellationer kæmper om definitionsmagten, og at der ofte ikke er overensstemmelse mellem borgerens forestillinger om sig selv og socialrådgiverens

socialfaglige vurdering i henhold til borgerens problemkompleks og støttebehov. Denne problematik forstærkes af, at der heller ikke altid er overensstemmelse mellem den socialfaglige vurdering, som socialrådgiveren på boformen udarbejder, og den som borgerens myndighedsrådgiver udarbejder. Og selvom beskæftigelsesrettede tilbud i jobcenterregi i virkeligheden er uafhængig af boformens indsats, påvirker borgerens manglende deltagelse i disse tilbud, socialrådgiverens mulighed for at opbygge et konstruktivt boligsamarbejde, når borgerens eksempelvis sanktioneres. Dette er faktorer, der vil forlænge boligforløbet og dermed komplicere praktiseringen af Housing First som arbejdstilgang på forsorgshjem. Med udgangspunkt i den nye politiske aftale, som til januar ændrer refusionsordningen, bliver jeg opmærksom på, at det er en indsats, der i høj grad bliver til gavn for de borgere, som har flest ressourcer og i overensstemmelse med den nye refusionsordning er i stand til at flytte inden for en kortere tidsperiode. Handleanvisninger på praksisniveau ser jeg derfor kan blive afhængig af, at hjemløseindsatsen på et politisk plan omlægges, da det må anses som vanskeligt at udvikle borgerens samarbejdsevner. Dette kunne med fordel ske via en screening af borgeren, således den enkelte borgeres problemstillinger identificeres, og at man ud fra en sådan screening kunne vurdere borgerens støttebehov i henhold til, hvorvidt borgeren opfylder betingelserne for, at en flytning kan finde sted inden for tre måneder. Såfremt det vurderes at borgerens sociale problemer kræver mere støtte og hjælp end en tre måneders tidsperiode kan tilgodese, kunne disse borgere indgå i en særskilt gruppe, hvor refusionen fortsat kunne forløbe. På den måde tilgodeses samfundsøkonomien samtidig med, at vi ikke endnu engang overser de svageste i vores samfund og lader politiske og økonomiske prioriteringer udmarve dem, der i forvejen ikke kan.

Litteraturliste

- Alminde, R (2008). Kapitel 6: Præsentation af redskabet. Social analyse og handling. I: Alminde, R., Henriksen, K., Nørmark, C. L & Andersen, S. M. *Social analyse og handling*. Hans Reitzels Forlag.
- Baviskar, S (2016). Det sociale arbejde med grønlændere: Erfaringer fra Strategien for socialt udsatte grønlændere i Danmark 2013-2016. Uden for nummer. Lokaliseret 07.10.22 på <https://www.vive.dk/media/pure/6643/640410>
- Benjaminsen, L (2022). *Hjemløshed i Danmark 2022. National kortlægning*. Vive og forfatterne. Lokaliseret 10.10.22: <https://www.vive.dk/media/pure/18153/9732199>
- Benjaminsen, L (2014). Notat: *Housing First. En permanent bolig og en helhedsorienteret social indsats*. Socialstyrelsen. Lokaliseret 10.10.22: <https://socialstyrelsen.dk/filer/voksne/hjemloshed/housing-first-manual-15-september-2015.pdf>
- Benjaminsen, L & Christensen, I (2007). *Hjemløshed i Danmark. National kortlægning*. København: SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd (Vive). Lokaliseret 10.10.22: <https://www.vive.dk/media/pure/3726/2705133>
- Benjaminsen, L & Lauritzen H. H (2013). *Hjemløshed I Danmark. National kortlægning*. København: SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd (Vive). Lokaliseret 10.10.22: <https://www.vive.dk/media/pure/4943/275574>
- Bourdieu, P. (1991) *Language and Symbolic Power*. Harvard University Press.
- Falcher, A (2014). Kapitel 1: Hvad er evaluering? I: Bundesen, P & Falcher, A. *Evaluering i socialt arbejde. Dokumentation, evaluering og innovation*. København: Columbus.
- Christensen, M. (2021). Kapitel 4: Hermeneutik – forståelse, fortolkning og mening. I: Christensen, M, Jørgensen, E. R, Lysen, H. N., Rosenberg, C. (Red). *Videnskabsteori og socialt arbejde*. Samfundslitteratur.
- Dansk Socialrådgiverforening (2022). DS' professionsetik. Lokaliseret 08.12.22: <https://socialraadgiverne.dk/fag-og-debat/faglige-fokusomraader/professionsetik/ds-professionsetik/>

- Dam, T. & Kvols, M. A (2019). Kapitel 3.2: Socialrådgiveruddannelsen. Socialrådgiveren er også et subjekt, der er subjektiv. *Må jeg skrive mig selv ind?* Spanien: Frydenlund.
- Damgaard, I. & Nørrelykke, H. (2007). Kapitel 1: Den professionelle. *Den personlige samtale*. En introduktion. (2. udgave). Hans Reitzels Forlag.
- Duus, G. (2020). Kapitel 9: Aktionsforskning som tilgang til kvalitetsudvikling. *Socialfaglig kvalitet*. Samfundslitteratur.
- Engen, M. & Nielsen, B. V (2022). Kapitel 9: Anvendt kvalitativ metode. I: Engen, M., Østergaard, P., Svensson, F. C. & Nielsen, B. V (Red). *Problembaserede undersøgelser på socialrådgiveruddannelsen*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Fallov, M & Nissen, M. A (2016). Kapitel 7: Relationel magt – om forholdet mellem professional og borger. I: Hansen, J. S (Red). *Professionelle i velfærdsstaten* (3. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.
- Goffman, E. (2016). Stigma - om afvigerens sociale identitet. København: Samfundslitteratur.
- Haugesen, P (2016): Kapitel 1: Den specialiserede indsats for socialt udsatte voksne. I: Jensen, M. B & Schiermacher, I. (Red). *Udsatte voksne og socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.
- Hutchinson, S. G & Oltedal, S. (2006). *Modeller i socialt arbejde* (2. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.
- Holmgaard, P. A (2014) Kapitel 1: Den gamle velfærd og den nye. *Velfærd under ombygning. Fra Service til selvstændighed*. København: Gyldendal.
- Ingemann, H. J., Kjeldsen, L., Nørup, I. & Rasmussen, S. (2019). *Kvalitative undersøgelser i praksis*. Samfundslitteratur.
- Järvinen, M (2014). Kapitel 14: Et magtperspektiv på mødet mellem klient og system. I: Meeuwisse, A & Swärd, H. (Red). *Perspektiver på sociale problemer* (2. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kristiansen, S (2007). Kapitel 8: Etik og feltarbejde – udfordringer og dilemmaer i sociologisk praksis. I: Antoft, R., Jacobsen, H. M., Jørgensen, A., Kristiansen, S. (Red). *Håndværk og horisonter – tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). Kapitel 12: Interviewanalyser med fokus på mening. *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.
- Larsen, B. N. (2017). Pierre Bourdieu-praksis, magt og sociale skel. Hansen, J. S. (Red.) *Sociologi i socialrådgivning og socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.
- Lysen, H. N & Christensen, M. (2021). Kapitel 1: Introduktion. Skabelse og anvendelse af videnskabelig viden. I: Christensen, M, Jørgensen, E. R, Lysen, H. N., Rosenberg, C. (Red). *Videnskabsteori og socialt arbejde*. Samfundslitteratur.
- Müller, M. (2022). Kapitel 6: Undersøgelsens teoretiske og empiriske elementer – anvendelse af foreliggende undersøgelsesresultater. I: Engen, M., Østergaard, P., Svensson, F. C. & Nielsen, B. V (Red). *Problembaserede undersøgelser på socialrådgiveruddannelsen*. Hans Reitzels Forlag.
- Nissen, I (2016). Kapitel 5: Voksenudrednings-metoden og rammerne for socialt arbejde i praksis. I: Jensen, M. B & Schiermacher, I. (Red). *Udsatte voksne og socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.
- Rambøll & Udenrigs- og Socialministeriet (2009). Regeringens Hjemløsestrategi – en strategi til at nedbringe hjemløshed i Danmark – 2009-2012.
- Rambøll, SFI. (2013). *Hjemløsestrategien - Afsluttende Rapport*. København: Social- og integrationsministeriet.
- Ringø, P. & Christensen, M (2022). Kapitel 7: Anvendt videnskabsteori. I: Engen, M., Østergaard, P., Svensson, F. C. & Nielsen, B. V (Red). *Problembaserede undersøgelser på socialrådgiveruddannelsen*. Hans Reitzels Forlag.
- Simonsen, E & Møhl, B (2013). *Grundbog i psykiatri*. I: Simonsen, E & Møhl, B (Red). 2 udgave. Hans Reitzels Forlag.
- Stigaard, L D (2011). Fra hjemløshed til egen bolig. Et interviewstudie blandt tidligere hjemløse. SFI. *Det nationale forskningscenter for velfærd*. København.
- Social- og Ældreministeriet (2021). Aftale om tusindvis af nye billige boliger og Housing First skal afskaffe langvarig hjemløshed i Danmark. Lokaliseret 06.11.22:
<https://sm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2021/nov/aftale-om-tusindvis-af-nyebillige-boliger-og-housing-first-skal-afskaffe-langvarig-hjemloeshed-i-danmark>

- Socialpædagogerne (2017). *Forsorgshjem og herberger i Danmark*. Undersøgelse blandt ledere ved forsorgshjem og herberger.
- Socialstyrelsen (2020). *Faglige anbefalinger til §110-boformernes samarbejde med kommunernes myndighedsområder*. Odense: Socialstyrelsen.
- Thomsen, O., Jensen, M. & Lidholm, L (2016). Kapitel 16: Hjemløshed. I: Jensen, M. B & Schiermacher, I (Red). *Udsatte voksne og socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.
- Thagaard, T. (2004). Kapitel 9: Teori og data. I: *Systematik og indlevelse. En indføring i kvalitative metoder*. Akademisk Forlag.
- Vive (2018). *Viden til velfærd. Når udsatte borgere møder velfærdssystemet. Omfang, udgifter og dilemmaer*. Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd. Lokaliseret 09.10.22: <https://www.vive.dk/media/pure/10156/21195066>

Retskilder:

- Lov om social service (Serviceloven), LBK nr. 573 af 24/06/2005 som senest ændret med lov nr. 170 af 24/01/2022
- Lov om aktiv socialpolitik (Aktivloven), LBK nr. 455 af 10. juni 1997 som senest ændret med lov nr. 981 af 23 september 2019.
- Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Retssikkerhedsloven). LBK nr. 1064 af 21. august 2018, som senest ændret ved lov nr. 961 af 26 juni 2020.